

INDEX.

TITULUS XIX. De los cambios y mercaderes que se alçan. los oficiales en la labor de la moneda, y de sus derechos.

TITULUS XXI. De las ordenanças que han de guardar sa del pan.

FINIS.

LIBER QUINTUS

LIBER QUINTUS

REGIÆ HUIJUS
RECOPIATIONIS.

CONTINUATUR liber hic quintus ad precedentem hoc videlicet modo, nam cum superioribus libris 3. & 4. actum sit de iudicibus, & judicialibus, & terminis in iudiciorum progressu servandis, coram quibus iudicibus, & tribunalibus eorum plerumque versantur & semper lites circa contractus, circa testamenta & ultimas voluntates, & alia pleraque iis concernentia, jure quidem subsequitur liber hic quintus ubi hæc comprehenduntur, quorum quidem contractuum, cum præcipuus sit matrimonii, in principio libri apponitur titulus primus, de los casamientos. Estque liber hic quintus utilior, difficilior, & practicabilior totius nostræ recopilationis, & in quo versantur difficiles materia legum Tauri, super quibus Tauri legibus plura per plures Doctores nostros Hispanos scripta sunt: & novissimè ordinariè multo post hæc commentavit librum hunc Licentatus Matienço, cujus commentaria, ut docta & sapienter dicta, prout melius potuero, repetere non desinam, licet plurima ab eo dicta & ante eum scripta haberem, prout fidelissimè in processu referam, prout & alia plurimorum ex consulto referre omittam, solum substantialia textualium referendo, & brevitate quâ potero utiliora declarando, ultra & præter ab ipsis omnibus dicta examinando.

TITULUS PRIMUS.
De los Casamientos.

In hujusque Rubricæ declarationem (tam de nominis definitione, quam de aliis matrimonii partibus) quam plura retulit Matienço in præsentem: per ipsum videri poterunt, & per Didacum Perez hic ante eum; ut ad utiliora transgrediamur, & que magis necessaria sunt, nam hæc de nominis definitione per ipsos & per Covar. in 4. desponsalibus videnda sunt: nobis enim non ita necessaria esse examinare: & in progressu legis sequentis id declaramus.

Azevedo in Recopilationem. Tom. III.

A

In

IN LEGEM PRIMAM

Que erat l. 49. Tauri, & Curiarum de Madrid, anno 1563. cap. 58.

Clandestina matrimonia nulla sunt & reprobanda panamque lex nostra imponit tam ea contrahentibus, quam interessentibus, & contractibus eorum.

SUMMARIUM.

- 1 Matrimonium quid sit, & an sub eo sponsalia contineantur in terminis matrimonii clandestini, num. 1. cum sequentibus pluribus & num. 4. declaratur definitio.
- 2 Lex puniens contrahentes matrimonia non comprehendit contrahentes sponsalia.
- 3 Differentia est inter matrimonium per verba de presenti, & carnali copula consummatum nisi ubi remissive & non. 5.
- 6 Substitutio reciproca, que habet locum inter conjugatos habet locum inter sponso de presenti.
- 7 Verbum sponsalia improprie ad de presenti referuntur, proprie tamen ad de futuro. & n. 8. ex hoc inferuntur ad concubinas; & n. 11. id repetitur.
- 9 Sponsa de presenti licet non de futuro contrahitur in statuto uxori lucra danti.
- 10 Pena statuta in matrimonio non habet locum in sponsalibus de futuro.
- 12 Decretum 1. Con. Trident. sess. 24. in sponsalibus de presenti non verò de futuro intelligitur.
- 13 Pena est annullata contractus, ubi in contrarium allegantur aliquæ.
- 14 Sponsa de futuro pro secunda de presenti tollitur adeo, ut secunda mortua non teneatur ad primam redire.
- 15 Promissiones de futuro etiam clandestine factæ adimplenda sunt.
- 16 Dissolvitur nodus capitulorum. Ex parte, & requisivit de sponsalibus, an sint compellendi, vel monendi, num.
- 17 Declaratur Abbatibus doctrina dicentis legem de matrimonio loquentem ad sponsalia de futuro extendi.
- 18 Sponsaliorum etiam appellatione non veniunt de futuro, quoties materia est indifferens.
- 19 Prohibitio principali censetur prohibitorium accessorium, quoties prohibitio non est temperata & n. 20. declaratur.
- 21 Sponsalia conditionalia neque talia dici possunt ante conditionis implementum.
- 22 Consensus & promissio an saltem valebit in sponsalibus clandestinis de presenti jam quod sponsalia ipsa non valeant.
- 23 Voluntas ex inutili dispositione declaratur.
- 24 Ubi lex assistit & resistit contractui, nulla civilis, neque naturalis ex eo oritur obligatio.
- 25 Consensus sive parium renuntiatio nihil operatur, ubi adest clausula decreti irritantis.
- 26 Ablata facultate contrahendi non oritur ulla obligatio etiam naturalis quævis adstet iuramentum, & n. 27.
- 28 Iuramentum non operatur in contractu ubi statuta forma non est adhibita.
- 29 Copulatio sponsalibus de presenti clandestine con-

trahitis nihil operatur.

- 30 Perochus & testes non solum ad formam probatoriam, sed & ad substantiam contractus consentur requisiti.
- 31 Forma non servata omnia acta in contrarium nulla sunt.
- 32 Correlativa sunt non obligat naturalis obligatio, ergo neque conscientia.
- 33 Defectus ubi est in forma si non valet quod ago ut ago, neque ut melius valere potest valebit.
- 34 Naturalia in esse producta tolli non possunt.
- 35 Naturale jus ex causa tolli potest, vel melius loquendo declarari.
- 36 Ratificari an possit matrimonium clandestinum.
- 37 Religiosis ingressum an impediatur copula inter sponso de presenti clandestine contrahentes.
- 38 Clandestinum matrimonium an sit presumendum si non appareat per que verba contractum est.
- 38 Matrimonium clandestine contractum in articulo mortis an sit nullum.
- 39 Matrimonium contractum coram parocho & testibus sub cautela vocatis an valet.
- 40 Clandestinum matrimonium quod sit & ibi, quomodo, accipiatur verbum clandestine.
- 41 Denuntiationes si desiciant an dicatur matrimonium clandestinum.
- 42 Dispositio nostri text. an sit valida, eo quod videtur restringere libertatem contrahendi matrimonium.
- 43 Mediatores vel testes clandestini matrimonij etiam sint mulieres puniuntur, ubi num. 44. an teneantur ad damnum inde secutum.
- 45 Clandestina matrimonia contrahentes peccant mortaliter.
- 46 Matrimonii nullitas an evitet, aut excuset penam.
- 47 Matrimonia clandestina hodie in modo & in substantia prohibentur.
- 48 Actus gestus nulliter ob solemnitate defectum evitat penam.
- 49 Filie indignè nubentes absq; parentum licentia an peccent ubi qualiter remittitur pena tacite a parentibus.
- 50 Filie nubentes palam, & secundum formam nostri text. puniri non possunt, etiam si licentiam a parentibus non peterent, ubi an consensus parentum requiratur in matrimonio non clandestino, & num. 51. an in filiis lex nostra procedat.
- 52 Lex nostra an de filiabus prima vice clandestine nubentibus intelligatur, an & de viduis secundo clandestine nubentibus.
- 53 Filia clandestine nubens etiam si Religionem ingreditur exheredari potest.
- 54 Index ex officio potest procedere ad puniendam clandestine contrahentes.

Ibi, matrimonio, Sed num & sponsalia tantum sub iis verbis continebuntur, ut contrahens solum sponsalia de presenti clandestine penam nostræ text. incurrat: & videtur dicendum quod non contineantur ex diffinitione verbi hujus, matrimonio, quod est maris, * & femina conjunctio individuum vite consuetudinem retinens, ut probatur ex l. 1. ff. de rit. nupt. & capit. 1. text. 27. questione. 2. & §. primo institutus de patria potest. l. prima, tit. secundo, part. 4. Sed in sponsalibus non datur hæc maris & femina conjunctio, saltem quoad habitationem simultaneam & conti-

num

nuam, sed potius ex decreto sancti Concilii Tridentini de reformatione, sessione 24. c. reprobanda talis habitatio ante benedictionem, ibi (præterea eadem sancta Synodus hortatur ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in Ecclesia suscipiendam in eadem domo non cohabitent,) ergo cui non convenit diffinitio, neque conveniet diffinitum, ut per Everardum in centuria locorum, titulo à diffinitione ad diffinitum. Item & quia lex puniens contrahentes matrimonia, non comprehendit contrahentes * sponsalia, secundum glos. contrahere, in clementina uni. de consang. & aff. quam ad hoc allegat Abbas in capite primo, num. 32. de postulat. prelat. Jason in l. si stipuler. num. 5. fol. 57. ff. de verb. obligat. idem Jason, in l. secunda colum. final. ff. de jurisdiction. omnium judic. & Suarez in titulo De los casamientos. §. de jure aut. text. in fine fol. 70. & alii relati per Covarr. in 4. part. c. primo §. 1. numero secundo & 3. & ita videtur prima facie tenere glossa 1. in rubrica. titulo primo, part. 4. & Suarez ubi supra, versicul. Sed unum est advertendum. Nihilominus tamen contrarium est tenendum, imò quod verba nostri text. ibi, matrimonio, etiam de sponsalibus de presenti intelligenda sunt licet copula, vel benedictio Ecclesie consummata non sint, eo quod nulla est differentia inter matrimonium per verba de presenti contractum, & matrimonium carnali copula consummatum * secundum textum in lege quarta, in principio, tit. primo, part. 4. nisi in casibus per legem illam dispositis, nam secundum text. c. sufficiat. 27. quasi. 2. c. cum locum, de sponsalibus c. fi. de sponsa duorum, l. 2. ff. de rit. nup. & l. nuptias ff. de reg. jur. & l. 5. tit. 2. p. 4. solus consensus cum voluntate contrahendi efficit matrimonium inter virum & uxorem, nuptias enim, ut vulgo dicitur ex dictis iuribus, non concubitus sed consensus facit: si ergo consensus & voluntas matrimonium efficiunt, ergo convenit verbum, matrimonio, sponsalibus de presenti; præsertim cum si bene inspiciantur verba diffinitionis matrimonii supra positæ maris & femina conjunctio denotantia, non tam ad corpus, quam ad animorum conjunctioem referuntur, ut inquit Calaneus infra allegandus numero 28. quia quidem conjunctio alter alteri se tradit ad conjugalem usum tacite, vel expresse, & hac intentione sponsalia contrahuntur, ut in unione semper sponsati vivant, & individuum vite consuetudinem retineant. secundum text. in l. prima, titulo secundo part. 4. Atque in hac conjunctioe consistit consensus secundum Covarr. dicto c. primo §. 1. numero 1. Quo fit, secundum eum ibi, ut lex, quæ de matrimonio copulato loquitur, intelligenda sit, in matrimonio ex consensu tantum perfecto, licet coitus secutus non sit, per text. in c. si. de de frig. malefic. c. per thar. qui fil. sint legitim. & alia jura ibi per eum allegata: Sic & reciproca substitutio, quæ habet locum inter conjugatos, habet locum * & inter sponso de presenti, secundum Anton. Gomez. l. 47. Tauri, numero secundo ubi alia adducit similia, & per consequens verbum, matrimonio, nostri text. de sponsalibus de presenti intelligitur, & verba diffinitionis iis sponsalibus conveniunt, & cessat argumentum primæ opinionis in contrarium adductum: & sic Doctores, tam in sponsalibus de

presenti carnali copula consummatis, sive non consummatis, per verbum, matrimonium, loquuntur, vocantque matrimonium ratum, sed non consummatum, & matrimonium ratum, & consummatum: imò & verbum sponsalia improprie ad de presenti referunt, proprie tamen ad de futuro, & secundum text. in l. secunda & 3. tit. 1. part. 4. concubinaque sponsati de presenti, ita * & uxorati punitur pena concubinarum, secundum Avend. respon. 10. De quo plura per Tiraquel. in l. 16. connubialia in glos. in provar. num. 1. cum pluribus sequentibus, ubi pro & contra usque ad numerum 45. de iis agit, & sic hæc secunda opinio in materia nostre legis tenenda est, & ita hanc opinionem, quod appellatione matrimonii etiam sponsalia de presenti contineantur, tenet Covar. ubi supra, num. 3. & 4. & Castillo in presenti num. 10. per alia fundamenta, & probatur li bene consideretur ex c. 1. sessione. 24. Concilii Tridentini de reformatione, ubi sponsalia de presenti vetera matrimonia appellatur, & optima lex 3. tit. 1. part. 4. & in statuto uxori lucra danti, ut & sponsalia de presenti, licet non de futuro contineantur, communem testatur Callaneus in consuetudine Burgund. Rubrica. 4. Des. ardict. §. 6. num. 14. cum sequentibus pluribus, fol. 148. in magnis, & vide Minchacam, controversiarum usufrequent. c. 3. num. 21. neque primam opinionem tenentur, glossator Gregor. & Suarez, pro ea allegati, nam loquuntur in sponsa de futuro, si bene inspiciantur: Neque etiam huic secundæ obstat doctrina illa glossæ dictæ elemen. unica de consanguin. & aff. quia secundum Covar. ubi supra, si bene inspicatur, non loquitur in sponsalibus de presenti, sed tantum in sponsalibus de futuro, in quibus pena statuta in matrimonio non habet locum & in sponsalibus iis de futuro, ut potè quia ab eis resiliunt & recedunt, per sponsalia alia de presenti contracta, & in sponsalibus de futuro communiter approbata dicit glossam illam dictæ Clem. unica, Covar. in 4.2. part. c. 6. in principio numer. sui, de sponsalib. & Didac. Perez l. 1. tit. 1. pag. 4. versio. Præterea confirmatur lib. 5. ord. & sic non sine mysterio, l. 8. colum. penult. in princ. titulo 1. pagina. 4. ponens exemplum in sponsalibus de futuro, vocat ea semper sponsalia, postquam autem sponsalia hæc de futuro carnali copula consummantur, quia tunc efficiebantur de presenti, vocat ea lex illa, matrimonia: Ex quo subsequitur verbum sponsalia ad de futuro proprie referri, ubi c. penult. & ibi notant Abb. & Præpos. c. ex literis sancti Silvanii. c. sicut de sponsal. c. juravit de probatio. & ibi Abb. Covar. ubi supra 1. part. c. 3. in princ. numero 1. & in eadem 1. part. c. 1. in princ. num. 4. in fin. Ex quibus etiam novissimè infero, quod cum decretum primum Concilii Tridentini de reformatione, sessione. 24. loquatur per verbum, matrimonium, intelligendum est loqui sicut lex nostra in sponsalibus de futuro, * eo quod appellatione matrimonii in materia penali non veniunt sponsalia de futuro, ex dictis, præsertim ex dicta gloss. dictæ elemen. unica de consang. & aff. & ex glos. 1. prin. tit. 1. part. 4. Sed capitulum illud 1. penale est, eo quod contrahentes inhabiles reddidit sic contrahendum, tum etiam quia contractum illum annullat, quod est pena, * secundum text. in l. Senatus.

ff. de contrub. emptione. text. in c. decet & ibi Doctores de immuni. eccl. l. turpia legata, ubi scribentes de legat. 1. Jaf. non dubium, num. 7. C. de legib. Optime per Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. centuria 3. casu 279. num. 19. Verum tamen quia fundamentum claudicare posset ex Bald. in c. super literis de rescrip. relato per Calan. in consuet. Burg. Rubrica. Des droitz. §. 1. glos. ne peut faire. numer. 3. fol. 127. & Burgos de Paz. l. 3. Tau. numer. 147. qui inquit non esse penam annullationem actus, si ex defectu solemnitatis annulletur, prout in dicto decreto Concilii, annullari videtur: quod cessante ratione legis cessat ejus dispositio, cum cessante, de appel. Sed ratio Concilii est, ne dum priore uxore cum qua contraxerat, relicta, cum alia palam contrahat, & cum ea perpetuo adulterio vivat, sed contrahens cum una per verba de futuro, licet cum alia contrahat post per verba de presenti palam non damus adulterium hoc, imo valent secunda hae sponsalia de presenti & prima de futuro tollantur, & etiam secunda moriatur

14 non tenetur primam desponsare, secundum Cardin. in c. sicut numer. fin. de sponsal. ergo clarissime patet Concilium, sicut legem nostram, non loqui in sponsalibus de futuro, & sic intrepide tenendum est, & per consequens asserendum contrahentes sponsalia de futuro (quae quidem sunt quaedam futurarum nuptiarum promissiones, quantumvis clandestine has promissiones faciant (teneri omnino tamen in conscientia, quam in iustitia illas adimplere, * uno eorum petente, neque posse venire contra fidem praestitam, etiam si iuramento tales promissiones vallatae non sunt, secundum Abb. in c. Ex literis. 2. in 3. notab. de sponsalibus, & est text. in c. 1. de spon. duorum, late per Felin. in c. 1. col. penul. de pact. & Hippolit. in rubr. de fideiuss. numer. 360. l. 1. p. 4. tradit etiam Covar. in 4. c. 4. in prin. fol. 5. numer. 2. de sponsalibus, & facit etiam text. in l. 8. in fin. tit. 2. p. 4. & probatur etiam ex c. ex parte sancti Silvanii, de sponsal. ubi probatur promittentem compellendum adimplere alio, cui promissum est, petente, cui textui non contrariatur text. alius in c. Requiruit, de sponsalibus, ubi videtur probari non compellendum, sed monendum potius, ut promissa adimpleat: quia text. in c. Requiruit, vel potest intelligi quoties aliqua coactio, preces, vel metus praecellerunt, secundum text. cum glos. En orden in l. 29. per text. ibi. tit. 1. p. 3. vel melius secundum communem intellectum, teste Praeposito in d. c. Ex parte, & in d. c. Requiruit, quod omnino compellatur, nisi habuerit aliquam iustam causam contradicendi, ut puta, quid timeatur de morte sponsae si sponsalia adimplerentur, vel, ut dicit Covar. ubi supra numer. 5. Si ita sponsus, vel sponsa nolens adimplere esset obstinatus, vel obstinata quod noller contrahere, etiam si mille censuris adstringeretur, tunc enim monendus est potius quam cogendus, ne conscientia periclitetur, ut novissime inquit optime Dom. Didacus Lopez de Zuniga, in suo tract. de voto, quest. 1. numer. 53. cum 4. sequentibus: cessante tamen iusta causa cogendus est omnino fidem servare, promittens ad petitionem illius, cui est promissio facta, etiam si clandestina

facta sit, in iis enim sponsalibus de futuro Concilium, & lex nostra locum non habent: & ita pluribus sententiis me patrocinante determinatum est, & post haec scripta mea, in lucem prodit tractatus de iuramento confirmatorio civis mei Doctoris Gutierrez, meritisissimi Canonici Civitatis ita ibi tenentis in 1. part. c. 51. numero 1. cum sequentibus aliquibus: & Alphonsus a Veracrucce in speculo conjugiorum, in appendice in 9. dubio: & Didac. Perez in presenti in glos. 1. pag. 4. versic. Praeterea confirmatur, cum sequent. & clarius tenet expresse idem Didac. Perez, ibi pag. 39. colum. 1. versic. 2. circa: & iterum pag. 37. versiculo quarto limitatur, & a congregatione Cardinalium sic declaratum est his verbis, decretum Concilii, §. 24. c. 1. de reformat. matrimonii, annullat tantum modo contractus matrimonii per verba de presenti clandestine facti: sponsalia autem per verba de futuro reliquit in terminis juris communis, praeter quam quod per copulam praedicta sponsalia non transibunt in matrimonium. Neque obstant huic opinioni doctrina Abb. in c. cum inhibito, numer. 6. de clandest. de sponsal. dicentis legem, aut Canonem reprobantes matrimonia clandestina ad sponsalia de futuro etiam, & extendi, vel quia doctrina haec Abb. intelligenda est quoties inter personas prohibitas, puta inter consanguineos, hae sponsalia contrahuntur, vel quod non est vera, & contra eam sit in penalibus tenendum cum glos. & communis in d. Clem. un. de consang. & affinit. Neque itidem obstat si dicatur Concilium, & legem nostram publicam utilitatem conservare & respicere, & sic ad sponsalia de futuro extendi, ex doctrina Abb. in c. Tertio loco in fin. & ibi Felin. de probat. Nam licet favorem & animarum salutem, & sic publicam utilitatem contineant Concilium & nostra lex, continent iudicem & odium, quia penalia iura sunt, & sic indifferenter dispositionem efficiunt: & quoties cumque materia est indifferens, nunquam appellatione etiam sponsalium veniunt sponsalia de futuro, & secundum Abb. & Felin. in dicto cap. Tertio loco.

Uterius non obstat quod prohibito principali censetur etiam prohibitum illud omne, per quod pervenitur ad illud, ex l. oratio ff. de sponsal. quia regula haec non procedit quoties prohibitio est temporalis, sed tantum quando est perpetua, secundum Jaf. & omnes in l. 2. ff. de iuris. omn. iud. & Greg. in Rubr. tit. 1. part. 4. in glos. 1. Sed in dicto Concilio temporalis est poena, quia non in perpetuum clandestine contrahentes inhabilitantur ad contrahendum matrimonium, sed tantum ad contrahendum clandestine, prout denotant verba, ad sic contrahendum ponderando dictionem, ad sic idest clandestine, ergo non in perpetuum, ut novissime tenet Menochius. 1. tenet praesumptionem. lib. 3. praesumptione prima. numero in. referens declarationem congregationis Cardinalium sic declarantium. Item, & quia ad incurrendam poenam non censetur idem esse dispositum in eo, mediante quoad principale devenitur quod dispositum est in principale, secundum Horosc. in dicta lege secunda, 24. col. 537. ff. de iuris. omnium iudicium, & sic vera est conclusio, scilicet, Concilium & legem nostram in sponsalibus de futuro non procedere, idque claris

rias est, si talia sponsalia conditionalia sint, quae quidem nescio sponsalia dici possunt ante conditionem, & implementum, secundum text. in cap. 1. §. final. de sponsalibus in sexto Sed est optima & nova a lia questio in proposito dicti decreti Concilii Tridentini, scilicet, an, jam quod matrimonium de presenti clandestine contractum invalidum sit ex dicto decreto, saltem consensus, fides, & promissio valebit, ut & in foro conscientiae virtute ejus astringi possit, & contrahens ad implementum ejus, & videtur dicendum quod sic, quoniam ea quae juris naturalis sunt, tolli, aut immutari non possunt, ut in §. sed naturalia, infra, de jur. naturali. gent. & civ. promissio autem ex consensu orta juris naturalis est, quoniam nihil tam naturale quam ut pacta serventur, & pax custodiatur. c. 1. de pactis, ergo per Concilium haec fides obligatioque ex ea orta, cum naturalis sit, non censetur sublata, & si non sublata, fatendum quod in conscientia est adimplenda.

Item, quia in dicto decreto Concilii solum contractus censetur vitiosus & forma ejus, non vero promissio & consensus, ibi (§. huiusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit.) Neque obstat quod eos inhabiles reddit, quia istud est ad sic contrahendum, id est, ad clandestine contrahendum quasi ad publice contrahendum cesset inhabilitas haec, igitur compelli ad hoc sunt, praeterquam cum voluntas ex iuruli dispositione sit declarata, §. ff. iud. de re. pra. §. ma. de leg. 2. & sic licet contractus annullentur, voluntas declarata contrahendi matrimonium in suo esse remanet, & contrahens compellatur voluntatem adimplere, & hanc opinionem reperio tenuisse Alfonso a Vera cruce in speculo conjugiorum in appendice in 9. dubio, versic. 2. proposito: in contrarium tamen & hoc tenendum, imo neque in foro fori, neque in foro poli teneatur contrahens de presenti clandestine cum aliqua filiam servare, etiam si consensus illa id petat, & ex sua parte itidem matrimonium de presenti ratum habuerit clandestine contractum. Facient sequentia: Primo quia ex contractu nullo ubi lex contractui tali assistit, & resistit, nulla oritur non solum civilis, verum & neque naturalis obligatio, ex text. in lege non dubium & ibi glossa. Prae insensu. Codice de legib. text. in lege, cum lex. ff. de fideiussor. ubi Bart. num. 4. tra. h. glos. 1. in lege quinta. tit. 12. part. 5. & Suarez in titulo de las dendas. §. in fol. 58. in antiquis: & haec est communis sententia secundum Tiraquel. de iure cons. pos. 3. parte, limitatione 7. & iterum in legibus cannibalibus, l. 1. 6. gloss. 4. ne peut. numer. 2. & Jaf. in lege finali, si non forem in prin. numer. 3. ff. de cond. in d. b. in, in dicta lege non dubium, numero 8. tra. v. tradit late vlem Jaf. in l. Gallus in prin. numer. 1. 6. ff. de lib. & post. & communem etiam testatur Callidorus deci. 5. numer. 2. de iure patron. & deci. 1. de prob. & faciat dicta per Minch. controversiarum usq. sequenti. c. 10. numer. 1. & sequent. idque clarius, & sine dubio procedit quotiescumque ultra resistit lex procedit annullando, quia tunc nulla oritur neque naturalis obligatio, secundum Jaf. in d. l. si non forem, numer. 3. per text. in l. contra iuris civilis regulas. ff. de pact. communis secundum Mincha. de success. creatio. §. 3. numer. 36. quicquid ibi ipse velit contrarium tenere, & ubi adert remunctio nihil operatur, & quod in Recopilacionem. Tom. III.

secundum Tiraquel. alios referentem in l. si un. qua. verb. revertatur. n. 321. illud autem, nisi secundum eum ibi. n. 323. id quod sub ea clausula decreti irritantis utriusque parti, & utraque pars meret in favorem utriusque partis, & utraque pars consentiat, hic tamen non solum Concilium assistit & resistit, verum & annullat contractus praeter & contra formam ab ipso Concilio datam factos, ergo nulla oritur neque naturalis obligatio. Praeterea cum sit de iure, quod ablata facultate contrahendi non oritur ulla obligatio, etiam naturalis, secundum text. in lege inveniuntur Codice de sacros. eccl. Tiraquel. in d. l. 1. 6. cannibalibus gloss. 4. ne peut. n. 12. in dicto tamen Concilio decreto auferitur facultas contrahendi aliter quam ibi disponitur, ergo nulla est orta, neque naturalis obligatio, item quia quotiescumque prohibitio dirigitur in personam, prout in dicto decreto Concilii, ubi, qui aliter, etiam nihil valet contractus, neque oritur naturalis haec obligatio, quantumvis adit iuramentum, & prout communem testatur Covar. in c. quamvis pactum. 2. part. §. 1. numer. 4. ex Bart. in l. si quis pro eo. numer. 9. ff. de fideiuss. praesertim cum secundum Covar. ibi, numer. 7. prohibitio tendit in favorem publicum principaliter, licet secundario in favorem privatum, & ratio horum potest esse quoniam in contractu ubi non est adhibita forma statuta, nihil operatur iuramentum, & prout communem testatur Covar. d. 2. part. §. 6. numer. 2. & sic quamvis sponsalia de presenti clandestine contracta jurata essent, imo & carnali copula consumpta, nihil operatur iuramentum, neque copula, Concilio attento, & quia ad sic contrahendum secretè inhabiles iudicat, prout in copula tenuit novissime Alfonso a Vera cruce in dict. appendice specul. conjugiorum nono dubio, columna finali, & novissime D. Gutierrez in canon. quest. capite decimo octavo, numero. 4. & facit communis relata per Covar. in. 4. c. 8. §. 1. n. 12. de sponsalibus, & in iuramento post haec, Gutierrez de iuramen. n. p. c. 5. n. 31. cum sequentibus, si ergo haec ita sunt, multo minus obligabit, ubi non adest iuramentum neque copula, neque nascetur naturalis obligatio, praesertim qui a parochus, & testes adhibendi in matrimonio ex dicto decreto Concilii, non solum ad formam probatoriam, sed & ad substantiam contractus, & censetur requisiti, prout patet ibi (de occultis non iudicat) iuncto versic. Qui aliter quam presente parochus, & c. tenet Alfonso a Vera cruce in d. appendice in. 1. §. 6. dubius, & Rojas in de successio. ab intest. c. 2. n. 22. & 23. & quoties lex nova aliquid introducit de novo cum certis modificationibus, omnia in ea contenta censentur esse de forma substantiis, secundum Decium relatu per Tellii, in l. 3. Tauri. 3. part. n. 16. & alibi latius diximus, & forma non servata acta in contrarium nulla sunt, neque effectum producent, & secundum Boher. de off. n. 4. imo quamvis in minimo deficeret, vitaretur secundum Addit. Segura in l. unum ex familia, §. sed si fundum, numer. 14. de leg. 1. Substantiaque deficiente nulla oritur naturalis obligatio, secundum l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. obligat. ad hoc allegatum per Menel. in d. l. cum quis. n. 1. C. de iur. & fact. agri. & voluntas non iure subnixae non parit similem obligationem, ex text. in l. si crederetur, & ibi ipse Menel. C. de fideiussor. ergo clarum est nullam ex dictis de presenti sponsalibus clandestinis

clandestinis oriri obligationem civilem neque naturalem, qua quidem naturali obligatione deficientie, conscientia obligatio etiam deficit, quia correlativa sunt, non obligat naturalis obligatio, ergo nec conscientia, et contra quia quos natura non obligat, nec conscientia, secundum Bald. & alios relatos per Tiraquel. in d. l. 16. *conubiali glos. 5. ne peut, num. 12.* Si ergo hac ita sunt, prout sunt vera, manifeste patet neque in iustitia neque in conscientia teneri sic clandestine contrahentes de presenti adimplenda promissa, cum non detur fides neque promissio, ex qua teneantur, potestque dici, quod potui nolui, & quod voluit adimplere nequivi: neque in hac materia questionis nostrae habebit locum regula, si non valet quod ago, ut ago, valeat ut melius valere potest, prout colliges clarissime ex distinctione Bart. in l. 1. §. si quis ita num. 5. ff. de verb. oblig. nam ut iniquant Alex. & Corralus, ibi, ad §. si quis ita, & §. sed si mihi, ubi est defectus in forma, quod non valet ut agitur, neque valet, et ut valere potest, prout et tenet Petr. Pekius, in c. in malis, num. 1. de reg. jur. in 6. & hac opinione retenta, quam post haec vidi tenuisse Gutierrez ubi supra, & Doctorem quemdam relatum per Cord. in sua summa, quest. 52. in fine, etiamsi ipse ibi aliud teneat cum Vera cruce & cum ipso Gutierrez, cum hic contra teneat ut dixi. Non obstant contrariae primae opinionis, & primo illud quod adduximus quod naturalia tolli non possunt, quia id verum est, postquam sunt in esse producta secundum text. in l. Julianus verum debitorum, ff. de verb. obligat. ante tamen quam in esse deducantur tolli non possunt, secundum Jas. in l. non dubium num. 8. 9. de legibus, & in l. si non fortem, in prin. num. 3. ff. de cond. indebit. & Did. Perez, hic pag. 40. colum. 1. ad fin. qui & in colum. 2. alia dicit in propositum per ipsum videnda prout ex dicto decreto tolluntur ante essentiam: item licet naturale jus tolli non possit, ex causa tamen tolli potest, vel (ut melius loquar) cum Covar. in 4. 2. p. c. 7. §. 9. num. 3. de sponsalibus, potest ex causa declarari ut in aliquo casu, & non servata aliqua forma locum non habeat, prout ex iustissimis causis fit in dicto decreto Concilii, & in nostra lege. Non obstat etiam, quod contractus annullatur & sic promissio remanet salva, quoniam quid est aliud contractus, quam voluntas & promissio, nam in contractibus non cortex verborum scilicet, promitto tibi, &c. vel accipio te in uxorem, consideratur, sed voluntas potius & promissio, ex qua transitus in contractum, & hoc quod promittitur, & effectuat est contractus igitur dum Concilium contractus annullat fidem, & promissionem & voluntatem elidit & infringit, & inhabiles reddit contravenientes ad similes promissiones faciendas: Non obstat etiam aliud dictum Abb. in c. cum contingat, num. 11. de iur. jurando dicentis quod illud, quod dicitur, nullam oriri obligationem quoniam lex restitit, procedit quoniam lex illa consonat cum iure divino, quia ultra quod ipse Abb. in hac doctrina non firmat pedes, asserti potest dictum decretum Concilii, tam ob evitanda perjuriam, quam adulteriam, conformare se cum iure divino, quo quidem isthaec reprobata sunt, item consonat

decretum cum illo Evangelii, qui male agit odit lucem, ergo qui clam contrahit, veram contrahendam viam ab ipso Concilio divinitus promulgatam odit, & sic lucem, qua mediante in iis matrimoniis contrahendis nos regere debemus.

Non obstant etiam alia, quae possent adduci, quia ex dictis rejici, & repelli possunt, & sic remanet conclusio, quod neque in iustitia, neque in conscientia taliter contrahentes tenentur ad promissionem de presenti clandestine factam implendam ullo modo, & sic in facto obtinui semel: imo & fortius videtur quod expressa rati habitio ipsorum contrahentium non possit ratificari matrimonium tale de presenti clandestine contractum, quia Concilium illi resistit, quod casu neque is, in cuius favorem nullitas contractus apponitur, possit contractum ratificare, secundum Tiraquel. glos. 4. *conubiali, num. 98.* possent tamen de novo fieri matrimonium & sponsalia de presenti inter eosdem adhibita forma decreti illius, quia tantum ad clandestine contrahendum inhabiles reddidit, non vero alias, ut dictum est, prout reperi post dixisse glossatorem Salmant. hic in col. 1. pag. 42. & Alfons. à Vera cruce in appendice ad specul. conjug. d. 8. & à congregatione Cardinalium sic est declaratum. Inferri etiam potest ex dictis, quod licet ante dictum Concilium clandestine matrimonium contrahens, vel sponsalia de futuro, & copula matrimonium vel sponsalia illa consummans non possit religionem ingredi, ut per Navar. in additione ad c. 28. *manuales in additione ad c. 22. sub num. 2. fol. 47. col. 1.* post Concilium vero, et etiamsi clandestine contrahens de presenti, vel de futuro copula carnali sponfam post contractum cognoverit, nihil impedit copula ad ingrediendum religionem, quia post Concilium, ut iam dictum supra, copula nihil operabitur, cessanteque jam ex dicto decreto Concilii praesumpta matrimonia, ut optime & novissime per Menoch. primo tomo, de praesump. libro tertio, praesumptione prima, num. fin. tenebitur tamen ad satisfactionem deslorate virginitalis, & ante satisfactionem fortassis non recipietur in religionem, quae notanda sunt, quia nova & singularia, & ut talia consideranda. Alia plura ex dispositione dicti Concilii inferri Did. Per. hic pag. 40. colum. 2. cum 3. sequentibus.

Sed quid, si non appareat per quae verba quis clandestine contraxerit de presenti an de futuro, de quibus sponsalibus iudicabimus, tradit Castillo in praesenti num. 18. sed an poena dicti Concilii & nostrae legis locum habebunt, quoties quis contraxerit matrimonium clandestinum in articulo mortis cum ea ex qua prolem illegitimam ipsi agrotans susceperat, & videtur quod non, ex dictis per Domin. confil. 66. colum. fin. quem referendo ita tenet, Covar. in 4. 2. part. c. 6. in prin. num. 12. in fin. de sponsal. quem & alios casus, ubi matrimonia clandestina licita sunt, refert Navar. in man. c. 16. num. 37. de quo, quoad evitandas poenas testibus imponendas & ipsi contrahentibus non dubito, prout post haec vidi Navarrum in *Manuales Hispan. c. 16. num. 37.* sic tenentem. Utrum tamen, quoad validitatem contractus, & matrimonii, & prolis legitimitatem, valde dubito

dubito dicto Concilii decreto attento, nisi tanta esset subitanea mortis suspicio & occasio quod nulli alteri modo contrahendi daretur locus, neque ad petendam licentiam ab ordinario sic contrahendi, imò & adhuc tunc, si posset fieri, denovo praestante cessante infirmitate esset consensus coram parrocho & testibus, aliàs non valeret, secundum Matienço, hic super verb. *clandestino, num. 3. in fin. & iterum in glos. 7. num. 2.* Tu latius cogitabis, quid si praesentibus testibus & parrocho sub cautela vocatis fiat, an valebit, et vide Medinam, in summa, c. 16. §. 13. fol. 231.

Ibi, *Que la Iglesia tuviere por clandestino.* Sed quod sit tale, et Castillo in praesenti, & Matienço super verbo, *clandestino*, declarare intendunt, & Covar. in 4. 2. part. c. 6. in prin. num. 10. & quomodo accipiatur verbum, clandestine: & quod nobiles praesentim ad similibus matrimoniis clandestinis debeant abstinere, declarat Matth. Afflicti in *constitut. Sicil. lib. 3. Rubr. 19. num. 1.* hodie tamen attento dicto decreto Concilii Tridentini sess. 24. de reformat. c. 1. clandestinum matrimonium est illud, quod fit non praesente parrocho, vel alio sacerdote, de parrochi licentia, vel ordinarii praesentia, & praesentibus duobus tribusve testibus, prout ex verbis ipsius Concilii deceptur ibi (*Qui aliter quam &*) prout post haec reperi animadvertum per Matienço ubi supra, num. 5. in final. verbis, & rationes quae matrimonia haec clandestina reprobantur deceptis clare ex dicto decreto Concilii, quas ante retulit Soto. in 4. distinctione. 28. *questione unica artic. 1. colum. penul. eo quod ipse Soto ibi testatur se adfuisse dicto Concilio dum agebatur de dicto decreto constituendo, & refert eas latius Did. Per. hic pag. 27. in fin. cum duobus sequentibus & an, si deficiant denunciations tantum, dicitur clandestinum & sic nullum, et vide Matienço hic glos. num. 1. plures allegantem tenentes quod non, & idem Matienço in Rubr. nostri tituli, glos. 1. num. 34. cum sequentibus aliquibus, & voluit Navar. in addit. ad c. 22. num. 70. & Medina in summa. §. 13. de los casados, fol. 241. & quicquid dixerit Menoch. conf. 69. lib. 1. Primum est tenendum etiam Concilio attento, ut & tenet Concivis noster in tract. de iur. confirm. v. parie. c. 51. num. 15. & sic iudicatur quotidie, & communem & veram & moribus receptam testatur Marcardus, in tract. de prob. concl. 1039. 2. parit.*

Ibi, *Por el mismo hecho.* Id est, ipso facto, adhuc tamen tunc requiritur declaratio, prout alio in loco diximus, & tradit Matienço hic super iis verbis: Sed an valida sit nostrae legis dispositio dubitabile est, ut potè libertatem matrimonium et contrahendi restringere videatur, verum tamen, quia multa inconvenientia; perjuriam, diffensiones, & peccata eventur, insuperque per text. nostrum, neque per dictum decretum Concilii clandestine contrahentes non redduntur inhabiles ad contrahendum publicè, ut in hac remanet dictum lege, iustissime sunt dispositiones haec, prout in praesenti asserunt Anton. Gom. & alii, si neque posse similes dispositiones, prout & tenet Covar. in d. c. 6. in prin. num. 17. cum 3. sequentibus, & latè Suarez in tir. de los casamientos, in §. Quarto primo, cum pluribus se-

quentibus, & in §. de iure, fol. 70. p. 2. in prin. & Matth. Afflicti, in const. Sicil. Rubric. 19. num. 12. ubi inquit quod hac de causa milites nostri temporis commendatarii non possunt, non certiorato magistro ordinis, neque Barones sine Regis assensu matrimonium contrahere, & refert etiam Alfonso à Veracrucce in speculo conjugiorum. 3. part. artic. 20. conclusum. 3. & secundum huius nostrae legis dispositionem fuisse pronuntiatum in Regio consilio testatur Greg. l. 10. in glos. mag. in fin. titul. 1. p. 4. & plura refert in propositum Didac. Perez, hic pag. 23. col. 2. cum sequentibus pluribus, & ex iis potest iustificari dispositio legis sequentis licet difficulter, ut ibidem Deo volente videbis. Sed quantum ratione seculares iudices, sicut Ecclesiastici, puniant contravenientes legis nostrae dispositioni, & Concilii Tridentini, nititur probare Minchaca, de successione, creatione, §. 26. num. 67. & 68. & ex dictis per Castillo hic num. 1. versic. *Oppono*, & fundari potest, scilicet, quod cum punire contravenientes sit quaestio facti, dum notorium est & probativum matrimonium absque parrocho & testibus celebratum, optime seculares super iis contra laicum procedere possunt ex dictis in simili per Covar. in 4. 2. part. c. 8. in fin. num. 3. & Felin. in c. cum sit generale de for. comp. & Orosc. in l. 2. ff. de iurisd. om. iudic. & sic laici iudices iis dispositionibus contra venientes sapissime punire solent arbitrarè, quod an hodie puniant in glos. sequent. dicemus.

Ibi, *El, y los que en ello intervinieren.* Etiam si sint mulieres et tales mediatores, vel testes, secundum Dec. confil. 87. & 230. & Joan. Durand. de arte test. tit. 6. cautela 18. hanc tamen poenam non incurrent in foro conscientie, neque ipsi principales, secundum Minchac, de successione, creatione, lib. 1. §. 10. num. 664. fol. 128. argumento illius glossae, alibi per me satis ornata, in c. fraternitatis, 12. quest. 2. licet secundum Minch. ibidem tales mediatores & testes teneantur ad damnum et ex hoc parentibus illatum, quod considerabile est, secundum eum ibi, contrahentes tamen talia clandestina matrimonia et peccant mortaliter, ut per Matienço, hic in glos. 1. num. 2. & faciunt dicta per Minchac, controversiarum usufrequent. c. 10. num. 8. sequentibus. Sed est optima quaestio, si tale matrimonium clandestinum esset aliquo iure nullum, an evitabuntur poenae nostrae legis, antea enim licet clandestina matrimonia essent prohibita, contracta tamen valebant, c. iustificati. 27. quest. 27. quest. 2. cap. 1. ubi Abb. & ceteri de sponsal. l. fin. tit. 3. part. 4. & alia quae vidi relata per Matienço hic, glossa 1. num. 4. Sed si ex aliqua causa nulla essent, vel propter aliquod impedimentum, an nostri text. poena incurretur, tunc dicendum est quod non incurretur, quia lex nostra effectum considerat, & tunc et nullitas excusat à poena secundum Felin. in c. ex tenore num. 9. de rescrip. qui se intelligit plura quae ibidem à num. 2. retulerat Bart. in l. ubi factum C. de transactione, & Calan. in const. Burg. Rubric. 3. §. 8. versic. *Dic quod de hoc est decisio*; & post haec vidi plures alios retulisse. Matienço in praesenti glos. septima, numero fin. Ex quibus & nos cum ipso inferrebamus, quod cum ex decreto Concilii Tridentini supra allegato, omnes contractus

contractus matrimonii clandestini annullentur, & sic matrimonium ipsum clandestinum nullum sit, nullo modo habebunt locum pœnae nostrae legis. quæ pœnas imponbat ante Concilii promulgationem in tempore, in quo matrimonium clandestinum validum erat, sed cum jam ex dicto decreto sit nullum, cessabunt pœnae nostri text. & tantum arbitrarie ex dicto Consilio punientur matrimonium clandestinum contrahentes & interessentes ei, quicquid voluerit Molina, de primogen. lib. 2. c. 16. numero 18. nam hic effectus juris, si bene inspicatur, non autem solum factum consideratur, ut in glossa sequente confidero: & inter sæculares & Ecclesiasticos iudices contra laicos erit locus præventioni confito de clandestinitate matrimonii, nam si de hac non constaret, esset prius per Ecclesiasticum pronuntiandum, an esset matrimonium clandestinum, ut secularis iudex posset contra laicos procedere, contra quos non prævenit Ecclesiasticus iudex in cognoscendo, & in glossa sequente alia de his repetemus.

Ibi, *¶ que est facta iusta causa*, Adde eam ad alias exheredandi causas in authentica de nuptiis, §. si vero causas propositas. Tenebuntur tamen hanc, sicut alias causas exprimere in exheredatione. hæ tamen pœnae cessant jam ut in præcedenti glossa diximus, propter nullitatem matrimonii à Concilio Tridentino constitutam, quicquid voluerit Molina de primogeniis Hispan. lib. 2. cap. 16, num. 16. ubi à num. 9. plura dicit, & rationes sive opinionis meo videri ex decreto Concilii cessant, quod quidem effectum juris considerat annullandum contractus, qui aliàs validi erant antea: ita quod licet antea clandestina matrimonia non in substantia, sed in modo prohibebantur, hodie tamen & in modo & in substantia prohibentur per Concilium & secundum Didac. Perez hic pagin. 40. in principio. Item iudicibus manum tribuit puniendi contravenientes, non vero parentibus. Item quia evitare perjuriam, & delicta est juris effectum respicere; præsertim cum & in pluribus juris effectum respicientibus actus nullum effectum producit, secundum Callaneum in consuet. Burg. Rubric. 3. §. 8. num. 5. cum sequentibus pluribus. fol. 122. ita quod illa Bart. doctrina in qua Molina se fundat non est ulquequaque vera, ut inquit Casaneus, ibi, à num. 1. vers. item intellige, item quia quoties actus est nullus, non aliunde quam quod gestus est contra constitutionem actum prohibentem, tunc procedit doctrina illa Bart. à Molina relata, sed si ex alio capite nullus esset, ut quia gestus est sine solemnitate, tunc utique propter nullitatem pœna evitatur, secundum Card. relatum, & securum per Tyracquel in legibus consuetudinibus glos. 8. num. 207. ubi id esse verum asserit, & iterum de retractu. §. 26. gloss. 2. num. 11. & si iniquissimum esset, ut & tempore, quo valebat clandestinum matrimonium, ut inquit Molina ubi supra num. 15. filia remaneret exheredata & sine alimentis, quanto iniquius esset hoc tempore, quo matrimonium clandestinum non valet, & in conscientia an exheredatio fieri posset, dubitavit Alfonso à Veracrucce in speculo conjug. 3. part. art. 20. conclus. 3. & sic contra Molinam, eo non citato vidi post hæc Didac. Perez, hic pag. 42.

column. 1. in fin. Cum seq. tenentem meam opinionem, & alio modo respondentem regulæ Molinae.

Ibi, *para que el padre*. Nisi pater ipse tali matrimonio clandestino consentiret tacite, vel expresse, prout in specie asserit Covarr. in dict. 2. parte c. 6. in principio, num. 21. cum lex nostra parentum consensum multum attendat, non quod ad validitatem matrimonii parentum consensus esset necessarius, nam non requiritur, & aliud sustineret impium esset, ut patet ex dicto decreto Concilii Tridentini, sessio. 24. de reform. c. 1. in principio contra dispositionem juris civilis aliud volentem, ut patet ex Suarez in tit. de los casamientos, versic. 1. fol. 59. & contra aliquos Canonistas talem consensum requirentes relatos per Baegan, de non meliorand. filiabus, c. 18. num. 7. & 8. & per Alfonso à vera cruce in specul. conjug. 1. parte artic. 3. pag. 3. versic. ex hoc sequitur: requiritur tamen, per text. nostrum propter honestatem quandam & reverentiam parentibus debitam, quam si omiserint licentiam parentum & indignè nuberent, peccarent mortaliter filii, vel filiae, & secundum Navar. in Man. c. 14. num. 15. & ideo si parentes huic matrimonio clandestino consentirent, pœnam nostri text. non possent imponere filiis aut filiabus exheredando eos; imò & si post contractum matrimonium cum filiis communicarent, & tractarent non esset locus pœnae huic exheredationi, licet aliis pœnis sic, secundum Suarez ubi supra fol. 70. versicul. ulterius nota: Sed si filius vel filia, palam, & secundum formam Concilii nuberent sine licentia & requisitione parentum, nullo modo exheredari possent, & secundum Covar. in 4. 2. part. cap. 3. §. 8. n. 5. & sic dicendum, secundum eum ibi, num. 4. l. vidua. C. de nupt. dicentem filiam emancipatam ante 25. annum non posse secundas nuptias contrahere sine licentia patris, de honestate loqui, non de necessitate: hæc tamen, si teneamus opinionem quod pœnae nostri text. cessant, eo quod i matrimonium clandestinum nullum est ex dispositione Concilii, isthæc omnia disputare non est necessè: erunt tamen necessaria ad sciendum an in matrimonio non clandestino consensus parentum requiratur, ut per Mol. ubi supra num. 6. cum sequent. & non requiri, & etiam requisitum & præstitum nihil efficere clarum est ex dicto decreto Concilii de clandestinis loquente.

Ibi, *Sus hijos*. Hæc est nova dispositio facta anno 1593. per invictissimum Regem nostrum, antea enim solum in filiabus per legem Tauri nostram exheredationis pœna constituebatur, quod ansam doctoribus præbuit, & præsertim Castillo hic, an & ad filios extenderetur, de iure enim hoc non habebat locum in filiis, etiam si ignominiosè ducerent uxores, & secundum communem assertam per Alex. in authentica non licet C. de lib. præ. & exhered. & Alfonso à Veracrucce in speculo conjugiorum 3. parte, articulo. conclusio. secunda, licet Bald. in l. Nec filium. C. de nupt. idem asseruerit de iure cõmuni, verum tamen per legem nostram Baldi opinio approbata est, de quo alia adducebat Didac. Per hic pag. 63. cum sequentibus.

Ibi: *O hijas*. Sed nùm de filiabus intelligendum est

est prima vice clandestinè contrahentibus, an & de viduis secundo clandestinè tamen nubentibus
 52 ¶ & Covar. in 4. art. 2. c. 6. in principio, num. 21. & 22. inquit se credere idem esse in vidua secundo clandestinè tamen nubente, si simul cum parentibus habitabat, prout & asseruit Alfonso à Veracrucce in specul. conjugiorum 3. part. art. 20. conclusio. 2. contra Castellum hic num. si, contra tenentem, ego tamen sive vidua talis habitet cum parentibus sive non, idem dicerem, quia lex nostra non patriam potestatem, neque simultaneam patrii habitationem considerat, sed solum reverentiam parentibus debitam, quæ quidem & in habitante filia extra domum suam cõsideratur, igitur distinctio illa non est faciendâ præsertim cum & ipsemet Covar. in c. Rayn. in principio, n. 20 de testam. asserat quod licet filia clandestinè nubens, post religionem ingreditur, adhuc per parentes exheredari potest, ubi in Regio pactorio sic ex Palatio Rubeo asserit determinatum, & hæc procedunt ut diximus si tenemus & hodie post Concilium pœnam hanc exheredationis locum habere, sed si contrariam opinionem sequamur, prout ego sequor, isthæc disputatione non indigent.
 Ibi: *Otro ninguno*. Sed num verba hæc ad omnes pœnas nostri text. referuntur, vel solum ad pœnam exheredationis; & videtur quod ad solam pœnam exheredationis quæ prior est iis verbis, & quæ parentes concernit, alia vero pœna vindictam publicam attendunt: ego tamen teneo ad omnes extendi pœnas vericulum istum, cum sub uno contextu omnia præcedentia prosequantur, insuperq; patrii principaler in iuria fiat. & ita videtur tenere Castillo hic super iis verbis, & post hæc voluit Matienço, hic in gloss. fin. officium tamen iudicis non cõsetur ex hoc exclusum, poterit enim iudex procedere ex officio & ad harum pœnarum impositionem, prout quotidie procedit, præsertim attento dicto decreto Concilii permitte iudici arbitrarie punire decreto contravenientes, pœnam tamen exheredationis absque eo quodd pater requiretur num esset imponenda, credendum non posse imponi per iudicem, & quod hoc voluerit lex nostra si bene consideretur, isthæc tamen cessant neque disputanda sunt, nam ut jam sepe diximus in hac lege, pœnae nostri text. ex dicto decreto Concilii cessant.

IN LEGEM SECUNDAM.

Vivens cum Domino, neque sponsalia, ut matrimonium contrahat cum filia, vel consanguinea Domini intra tertium gradum, aliter nostri text. pœna puniatur, & qui possint hoc accusare declarat lex nostra.

SUMMARIUM.

- 1 Lex nostra solum sponsalium contractu contentatur, neque consummationem matrimonii requirit & an in sponsalibus de futuro intelligitur.
 - 2 Verba secundum proprium sensum sunt intelligenda.
 - 3 Lex nostra an in affine locum habeat, sicut in consanguinea.
 - 4 Lex emanans in favorem Ecclesie, vel Reip. etiam penalibus si amplianda est.
- Arredo in Recopilationem. Tom. III.

- 5 Clam dicitur quid fieri, quoties sit eo modo, quo non possit ad notitiam earum, quarum interest pervenire.
- 6 Lex nostra in matrimonio non clandestino si loqueretur esset contra libertatem matrimonii.
- 7 Propinquiore remittente in iuriam alius non auditur tanquam propinquus.

Ibi: *Que viviere*. Qualiter hæc verba intelligerentur ad Avend in dictionario in verbo, Vivir, me antea referebam, nunc autem Matienço hic in glos. 1. & ad ipsum se refert, & alia dicit per ipsum videnda.

Ibi: *Se desposare*. Cum lex hæc sponsalia respiciat, sola ipsa sufficient, neque requiretur consummatio matrimonii per copulam, & quicquid in contrario voluerit Suarez in titulo de los casamientos §. de iure, columna final. versicul. Sed unum est advertendum, fol. 70. lex enim nostra satis contentatur sponsaliorum contractu sine mandato Domini factò, præsertim cum lex 4. tit. 20 infra libro 16. pœnam apponat carnalem copulam habenti cum filia, vel famula domini. Ulterius notandum est quod verba hæc, *se desposare*, in sponsa de futuro videntur intelligenda, eo quod *sponsare*, idem est quod *spondere*, & sponsalia proprie dicuntur futuratum nuptiarum promissiones & sponsones, & sponsa dicitur illa cum qua est promissum conjugium in futurum: verbaque secundum proprium sensum sunt intelligenda: c. relatum, de cler. non resid. l. fideicommissum. ff. de condition. & demonstrat. l. fin. C. de iis qui ven. at. imper. & diximus in l. supra proxima; præsertim attento versicul. sequente, Casare, quod ad sponsalia de præserti referretur, ut in d. l. procedente diximus & alternativa illa, *Desposare, o casare*, facit ut ut sufficiat alteram esse veram, ex l. ille aut ille ff. de reb. dub. igitur de sponsalibus de futuro verba, *Desposare*, sunt intelligenda in l. nostra, eod quod sic vult, & disponit, & ita voluit Didacus Perez hic in glos. 1. pag. 43. lib. 5. ordin. licet ipse velit distinguere, hoc esse verum quoad prohibitionem, lectus quoad pœnam, sed verbalis est hæc distinctio, ideo quoad omnia verbum, *Desposare*, intelligitur, & sic si legis nostræ dispositio valida fuisset, sponsa de futuro contrahens sine nostri text. forma, & domini mandato incurreret pœnam nostri text. in contrarium tamen faciunt dicta l. 1. supra ead. ubi sponsalia de futuro non comprehendit diximus, & sic quod verbum hoc, *Desposare*, intelligatur secundum vulgarem usum loquentium, scilicet, de sponsa de præserti, ut in l. 5. dicemus versicul. Secasano desposan. & hoc certius videbatur, sed cum valida non sit dispositio nostri text. ut infra dicemus, sed de honestate, non vero de præcepto procedat, non est ulterius super hoc disputandum.

Ibi: *Con parienta*. Sed an & de affine intra quartum gradum hoc verbum intelligatur, & dicendum est quod sic, & quia lex hæc, licet penalit esset, publicam utilitatem & quietem concernit, & sic extendenda & non restringenda, & in affine eadem ratio militat, sicut in consanguinea, quia utraque in domo domini habitat, igitur idem jus licet penale sit, ex gloss. singulari in c. in electionibus, de electione, in 6. versiculo. incerta. Item

quia lex nostra quietem & pacem reipublice concernit, & ne rixa oriatur, prout ex similibus oriri solent, & ubi jus privilegatum emanat in favorem Ecclesiarum, vel reipublice non debet restringi, licet sit correctivum, & penale, sed potius ampliari, & secundum Bartol. in l. quemadmodum, num. 4. C. de agricol. & cens. lib. 11. Item quoties extensio fit in favorem publicum, etiam in odiosis facienda est, secundum Hippol. in pract. §. diligenter, num. 130. in contrarium tamen possunt alia adduci, quae adduximus in l. 7. tit. 2. §. lib. 4. supra, ideo dubia res est, in nostra tamen lege, & ejus proposito primam tenerem, tum quia loquitur per verbum magis generale, tum quia est eadem ratio, tum etiam quia reipublice est favorabile. Iulius cogitabis.

Ibi; *Sin se mandado*. Id est, clandestine, tunc enim dicitur matrimonium clam contractum, cum non fit eo modo, quo possit ad notitiam eorum, & quorum interest pervenire. *Letam possidere*, & ibi notatur, ff. de acquir. posses. & Montalvus in notat. in l. 1. tit. 1. verbo, *conferentem*, lib. 3. for. & glossator Salmatinius in l. 1. tit. 6. lib. 5. ad gloss. 1. pagin. 173. & probatur expresse ex lege quinta, titulo 3. part. 4. & nisi legem nostram & verba haec, *Sin se mandado*, ita intelligas, loqui cum clandestine contrahitur matrimonium hic prohibitur, nullo modo stare potest, quia est expresse contra libertatem matrimonii, & per consequens non valet, & novissime advertit Matienço hic, & ratio differentiae est, quia si prohibetur hic matrimonium hoc, quia clandestinum, & factum sine patris reverentia, & domini mandato expresso, vel tacito, non est contra libertatem matrimonii, quia non prohibetur publice contrahere, sed in matrimonio non clandestino expresse esset lex nostra contra libertatem matrimonii, & sic non valet, prout expresse hanc differentiae rationem assignat Mathaeus Afflicis, libro tertio, conf. rir. Steil. Rub. decima nona, num. 14. in medio, & non obstat quod si sic intelligatur superflua attempta dispositione legis praecedentis, quia superfluitas haec evitatur facilliter, si dixeris legem nostram specialem casum providere, legem vero praecedentem generalem: sed & adhuc tunc poena Tridenti cessabit, eo quod jam ex Concilio Tridentino est nullum matrimonium clandestinum, & per consequens cessant poenae nostri text. ut in l. praecedente diximus, & sic arbitrariè puniuntur ex dicto decreto Concilii, & quia cum clandestinum non fit illud, quod sine patris mandato, & domini consensu fit, sed ubi parochus & testes deficiunt, nullo modo lex nostra sustineri poterit, quia esset contra libertatem matrimonii publice facti cum testibus & parrocho, sed si sine eis fieri, & sic clandestinum esset, tunc quia nullum est, cessabunt legis nostrae poenae, ex dictis in l. praecedente, & sic in utroque casu lex nostra & ejus rigor cessat.

Ibi: *Le maten*. Ex iis verbis colligebat Tellus in lege nona Tauri, numero octavo, & nono, quod cum ille coitus sit damnatus per legem hanc, filii horum non succedent matri ex dispo. d. l. 9. quod mihi (salva pace tanti viri) fallum videtur, tum quia haec poena mortis in consequentiam exilii soluti per legem nostram imponitur,

non vero principaliter propter delictum, & ea, quae in consequentiam veniunt non ita sicut ea, quae principaliter considerantur, ut apparet ex dictis per Tiraquel. in tractat. res inter alios acta, columna prima, cum pluribus sequentibus, item etiam quia secundum illam legem. 9. Tauri, quae est l. 7. tit. 8. isto libro, infra, ut filii incapaces hereditatis maternae fiant, requiritur quod coitus sit damnatus ex parte matris, ita quod mater poenam mortis, propter coitum incurrat, quam tamen poenam mortis ex lege nostra mater non incurrit, ergo falsa est ad nostram legem doctrina Telli, praesertim attentis dictis in glossa praecedenti, & poena cocuntis extra formam matrimonii cum familia domini, vel domine, vide text. in l. 4. titulo vigesimo, libro octavo infra, & per noviore 4. titulo fin. infra libro sexto, ad quam legis illius vigesimae subscriptio se refert.

Ibi: *Sus parientes mas propinquos*. Qui sunt, vide Did. Perez. hic pag. 43.

Ibi; *Perdonare*. Sumit hic argumentum Matienço, quod propinquiore remittente injuriam alius non auditur tanquam propinquus, & ita tenet. Menel. lege transire, numero quinquagesimo, secundum de transactione, & voluit Ant. Gomez, tom. 3. c. 3. num. 61. & 56. & 55. & 36. & faciunt dicta per gloss. de todos, lege decima, tertio titulo primo, part. 7. & voluit Didac. Perez. lib. 1. ord. columna 297. Pro quo pondero legem expressam 14. tit. 8. part. 7. ubi lex in accusando praefert uxorem, & ea deficiente propinquitatem occisi, & eis negligentibus, sequentem in gradu admittit, si ergo praelationem inducit & sequentem admittit in casu negligentiae, igitur propinquitatem accusante, & desistente ab accusatione, sequens non est admittendus, quia non adest negligentia, & praetio aliter nihil prodesset: item probatur hoc ex l. 12. versicul. Orvo f. tit. 1. part. 7. ibi. *Queno fuisse pariente*. Ergo à contrario si est consanguineus accusans, alius non admittitur: & hanc credo, iis legibus attentis, veram & juridicam, quicquid de jure civili dicant gloss. & Doctores. Item & quia si ex l. 22. tit. 1. part. 7. permittitur translatio in delictis, nihil operaretur multitudines lex illa, si propinquitatem praetio per legem in accusando transigente aliàs admitteretur: & istam etiam expresse tenet gloss. *Con sus*, & gloss. *En el cuerpo*, col. 2. in fin. in l. 22. tit. 1. part. 7. itaque quoad poenam corporalem, & interesse damni, & expensas medici & curae, alius non admittitur remittente & transigente illo, ad quem principaliter accusare pertinebat, admittitur tamen, quoad vindictam imponendam in satisfactionem reipublicae, vel iudex ad hoc ex officio, vel per creationem ficalis procedet, prout quotidie fit. Sed si sint plures consanguinei in eodem gradu, vel plures heredes defuncti ab omnibus est pax facienda, quia unus non praecedit alium.

IN LEGEM TERTIAM.

Videtur in anno etiam luctus possunt liberè & absque poena & infamia contrahere matrimonium, non obstantibus quibuscuque legibus aut statutis.

SUMMARIUM.

- 1 Lex nostra corrigit jura antiqua secundum nuptias improbitas.
- 2 Mulier secundo nubens etiam intra annum non amittit proprietatem, neque usufructum, quae prior maritus ei reliquit in testamento, licet si filios habet ex primo matrimonio, tenetur proprietatem illis reservare, nisi ut ibi.
- 3 Vir, vel uxor non possunt unum ex filiis meliorare de acquisitis filiis mortuis ab intestato.
- 4 Uxor, vel vir transiens ad secundas nuptias de sua lucrorum medietate disponere potest, neque tenetur reservare filijs primi matrimonii.
- 5 Bona in testamento, vel contractu alio ex conjugibus provenientia non tenetur reservare filiis primi matrimonii etiam si ad secundas nuptias transeat, nisi sit in testamento mariti, ut ibi.
- 6 Tutelam filiorum primi matrimonii an perdat mater secundo nubens & an tunc tutor providendus debeat esse legitimus vel datus. Ibidem, ubi & an tunc poterit mater petere ut secundo marito detur tutela.
- 7 Uxor si intra annum secundo nubat, non tenentur heredes primi mariti restituere dotem intra annum, neque alimenta prestare.
- 8 Vestes lugubres viduas datus tenetur ipsa restituere hereditibus primi mariti si secundo nubat. ubi num. 9. idem in lecto quotidiano.
- 10 Legatum a marito uxori restitutum si non nuptiarum an valet & quando veniet substitutus, & n. 11. ampliat.

Ibi: *Pudam libere*. Et sic jure nostro Regio renovantur Canones secundas nuptias absque poena & infamia incursums permittentes, teprobanturque & corrigitur leges civiles, quae poenas mulieribus secundas nuptias contrahentibus imponebant, & quae quidem jura tam civilia, quam Canonica ultra glossatores nostros in praesenti referunt Covarr. in 4. parte, cap. 3. §. 9. n. 4. & Didac. Perez. hic in l. quinta, titulo primo, lib. 5. ord. pagin. 5. cum sequentibus ubi in colum. 2. illius paginæ 51. inquit à jure divino legem nostram ortum habuisse, & reprobat sectas Novati Montani, & Catastrigum falso observantium secundas nuptias non esse licitas, de quibus secundis nuptiis plura tradit Tiraquellus in leg. boves. §. hoc sermone, in regula postea ante limitationes, n. 141. cum sequentibus, usque ad fin. regula, & Silva nuptialis verbo, *seni non est nubendum numero 47. cum sequentibus aliquibus*, & secundum cum ibi, numero 35. poenae secundarum nuptiarum non dabatur viro: corrigitur etiam ex lege nostra l. 3. titulo 12. part. 4. ubi Greg. notat & l. 3. titulo sexto, part. 7. secundum glossam Casale, ibidem, & vide Gabrielem libro tertio, commun. opin. titulo de secundis nuptiis conclusionem. §. 6. & 7. plura dicentem in propositionum, & Corral. lib. 3. miscellaneorum. capit. 1. Arcevedo in Recopilationem. Tom. III.

per totum. Quò sit secundum Covarr. ubi supra, feminam intra annum secundo nubentem minime amittere proprietatem, neque usufructum bonorum, quae illi prior maritus reliquit in testamento, & Didac. Perez. hic pagin. 53. columna 2. in fin. licet si filios habet ex illo matrimonio illis tenetur reservare bona illa, sicut & eorum bonorum, quae à filiis mortuis talis mulier ab intestato haereditavit, vel aliunde ex legis dispositione habuit, proprietatem amittit vir, vel uxor ad secundas convolans nuptias non verò usufructum, teneturque talia bona filiis primi matrimonii reservare, secundum Anton. Gom. l. 14. Tauri, numero secundo & Tell. leg. 6. Taur. numero. 16. versicul. ab intestato, ubi asserit in hoc nullum discrepare, & communem dixit Niconicus relatus per Villalobos in arario mill. commun. opin. littera B. numero 43. voluitque Covarr. in dicto. §. 9. numero 7. quamvis Gomecius Leon in sua centuria informationum juris, capitulo quarto. contra teneat, & inadverteenter velit, sumendo argumentum à bonis constante matrimonio acquisitis, cum multum differant haec ab illis; ut in hac gloss. patebit, dum tamen talia bona provenierint filio morientis à patre suo, vel ab alio ascendente, secus si aliunde provenierint, quia tunc non tenetur ad dictam reservationem, secundum Matienço, hic gloss. 2. numero 15. & in casu in quo reservationi locus sit, erit quoad proprietatem, non vero quoad usufructum. & infra in 7. limitatione repetit. Usufructu enim dictorum bonorum à marito relictorum non privabitur talis mulier, vel vir secundas contrahens nuptias, secundum supra dictos, & Anton. Gomez dicta l. 14. Tauri, numero 16. & 17. & Boher. decisio. 198. qui & in decisione 185. numero 17. cum sequentibus, hoc limitat, ut non procedat quinque modis usque ad finem illius decisionis propositis, de quibus & per Anton. Gomez ubi supra numero 6. & iterum in decisione 187. idem Boherius de iis tractat. Ex quibus fit quod in acquisitis dicto modo à filiis mortuis ab intestato, vel ex legis dispositione uxor, vel vir ad secundas convolans nuptias meliorare alicum ex filiis non possunt, & secundum Suarez in titulo, de las arbas, versiculo circa hoc, fol. 41. versiculo ad partem negativam, in antiquis, & Antonius Gomez, ubi supra, numero tertio, in fine, & eundem Suarez l. quoniam, limitatione. 10. legis Regia, numero primo, pagin. 170. & faciunt tradita per Tellum, in l. 4. Tauri, numero 17. & in l. 6. numero 68. & in l. 19. numero 12. & hoc nisi sint bona acquisita constante matrimonio, quae quidem licet ex legis dispositione quarantur, uxor tamen, vel vir transiens ad secundas nuptias potest de sua medietate disponere, nullam proprietatem, neque usufructum filiis prioris matrimonii reservando, & ex text. in l. 14. Tauri, quae est l. 6. titulo 5. infra isto lib. haec enim pars quamvis ex legis dispositione deferatur, utriusque conjugis labore & industria acquisita censetur, statimque quoad acquisita sunt bona haec, dominium acquiritur eorum tam uxori quam viro, licet uxori revocabiliter in vita mariti acquirantur, & si filii extarent siue non, idem esset, ut inquit Covarr. dicto. §. 9. numero septimo, & Villalobos in arario suo opinionum.

nionum communium, littera B. numero 42. in fia. & Anton. Gomez l. 14. Tauri, numero. 3. neque perdet ea, etiam si ad secundas nuptias transeat, secundum Palacium Rubem, in rubrica, §. 50. num. 35. idemque dicendum est in bonis provenientes ex testamento, vel contractu inter vivos in favorem superstitis conjugati ab aliquo, vel aliquibus filiorum suorum celebratis & confectis, bona enim inde provenientia non tenentur conjux talis reservare filiis primi matrimonii, etiam si ad secundas convoler nuptias, quia capta ea conjux hic tanquam extraneus, secundum Castil. l. 15. Tauri, numero 1. c. 2. & Boher. decisio. 191. licet si ex testamento mariti uxor aliquid capiat, vel maritus ex testamento uxoris omnino tenentur reservare filiis illius matrimonii, secundum Ant. Gom. l. 14. Tauri, col. 2. & Matienço hic, glos. 2. num. 3. & 15. Sed an & tutelam filiorum primi matrimonii perdat mater secundo nubens, & videtur dicendum quod non, ex lege nostra continent leges infantes secundas nuptias: sed nihilominus contrarium est tenendum, & sic quod perdat talem tutelam, quoniam lex nostra non videtur nec censetur corrigere casus speciales per alias leges provisos, prout est iste, ut patet ex authentica, sacramentum. C. quando multato off. fun. post. ex l. 15. tit. 16. part. 6. & quia hoc quod mater in hoc casu perdat tutelam, inducendum est in favorem filiorum primi matrimonii, non vero in penam testamentum ad secundas nuptias, & similes dispositiones favorabiles iis filiis lex nostra & similes non corrigunt, sed eas tantum, quæ principaliter in penam secundo nubentium * sunt flatu, secundum Innocent. Joan. Andr. & alios relat. per Covar. dicto c. 3. §. 9. num. 5. & 6. fol. 47. & hanc communem esse declarationem ad legem nostram & similes testatur Villalobos ubi supra, numero 28. & 29. Baega de non melior. mod. filiabus. c. 1. num. 8. & Rebuffus in tom. confit. Fran. titulo de constitutio. in proamio, glos. 5. num. 66. & Gregor. l. 3. tit. 12. part. 4. verbo, hasta una non. Et concivis noster Gutier. in reperi. l. nemo potest, num. 20. & 21. de leg. 1. & an tunc, cum mater privatur tutela propter hunc transitum ad secunda vota, tutor providendus debeat esse legitimus, an vero dativus, vide optimam questionem familiarem 66. matre post. August. Ver. & Cuman. consil. 94. & Socinum seniores, consil. 20. num. 10. lib. 1. & Villalobos in arario commun. opin. littera T. n. 233. cum sequent. & Silva nupt. lib. 2. num. 51. & quid si petatur a privigno, vide Alt. de presump. Regula. 1. presump. 22. num. 4. pagin. 68. & an tunc possit mater petere, ut marito secundo detur tutela, vel alteri, ultra Veroniam ibi, vide Baegam de decima tutorum, c. 4. num. 77. Eodem themate retento, si vidua intra annum nubat, non tenentur heredes prioris mariti restituere bona mobilia intra annum, neque alimenta prestare nisi maritus secundus esset pauper; & ipsaque tenentur heredibus ipsi prioris mariti restituere & velles lugubres ei datas quando prior maritus mortuus fuit, prout omnia hæc asserit Covar. in 4. parte. 2. c. 3. §. 9. num. 9. & 10. & Avendan, c. 10. prat. num. 13. lib. 2. & Castillo l. 15. Tauri num. 8. & 9. itidem

que & lectum quotidianum ipsi vidua relicta tenetur, si secundas nuptias & contrahit, 10 trahere ad partitionem cum heredibus prioris mariti, secundum text. in l. 6. tit. 6. lib. 3. fori quotidie usitatum & consuetudine roboratum. Sed an valeat legatum per maritum uxori relicta si non nupserit, ita quod si nubat, illud amittat, & vide per text. & Doctores in authentica, cui relicta. C. de indit. vid. roll. & per Anton. Gom. tom. 1. var. c. 12. num. 78. & in l. 14. Taur. num. 8. & 9. & melius Covar. dicto c. 3. §. final. num. 11. & 12. & Jaf. lsi mater distinet. 2. C. d. insti. & substituit. sub. con. fact. & Villalobos in d. arario littera L. num. 14. asserentes communem esse, valere legatum factum uxori si honeste vixerit & vidualem vitam servaverit, & tunc si nubat statim substituitur ejus illud acquirat non expectata morte talis mulieris secundo nubentis, etiam si testator dixisset quod post mortem uxoris substituitur venire ad legatum illud, & ut & per Socin. Juniores consil. 110. num. 9. volum. 1. & consil. 106. num. 26. 27. 29. & 30. volum. 1. & Tirac. cessante causa regula. 1. num. 79. & Did. Per. l. 1. tit. 2. lib. 5. ord. pag. 81. versiculo quid si testator. & an si maritus consentiat in testamento uxorem suam viduam relicta secundo nubere, vel filii prioris matrimonii id velint, evitabit penas secundo nubentium: hæc & alia in l. sequent. dicemus.

IN LEGEM QUARTAM

Que erat. 15. Tauri.

In ejusdem casibus, in quibus tenetur uxor transiens ad secunda vota reservare filiis primi matrimonii proprietatem bonorum a marito primo habitorum, vel ex successione filiorum illiusmet matrimonii, tenetur & vir secundo nubens.

SUMMARIUM.

- 1 Donationem in premium virginitatis, vel nobilitatis amisse uxor donataria secundo nubens an teneatur reservare filiis primi matrimonii.
- 2 Casus ubi reservatio bonorum filiiis primi matrimonii est facienda.
- 3 Patre ad secundas nuptias transiente apud quem sit filius educandus.
- 4 Augmentum etiam dotis tenetur vir reservare filiis primi matrimonii.
- 5 De bonis reservandis filiis primi matrimonii non potest maritus, vel uxor superstes disponere, neque meliorare aliquem.
- 6 An idem sit in bonis habitis ex hereditate unius ex filiis primi matrimonii.
- 7 Arrha etiam suar reservanda filiis illius matrimonii, neque possunt conjuges de eis disponere, neque eas alienare, nisi ad sit juramentum in alienatione. & 7. vel nisi, ut ibi, & n. 8. an possint in Arrhis unum ex filiis meliorare, nisi filius meliorare, nisi filius non habeat mulier nam tunc de eis ad libitum disponet.
- 8 Donationem propter nuptias an teneatur mulier reservare filiis primi matrimonii.
- 9 Lex nostra etiam respectu avi vel avie, vel aliorum ascendentium procedit.

11 Vidua

De los Casamientos, Ley IV. Tauri 15. 13

- 11 Vidua luxuriose vivens tenetur reservationem hanc bonorum filiiis primi matrimonii servare, incurrit enim penas nubentis secundo tam intra quam extra annum lectum.
- 12 Vidua luxuriosa perdit medietatem lucrorum constante matrimonio acquisitionum.
- 13 Dotem an perdat vidua luxuriose vivens.
- 14 Vidua luxuriose vivens sive intra sive extra annum lectum perdit tutelam filiorum, ubi num. 15. an idem in viro: item & bona filii premortui primi matrimonii, n. 16. 27. & 28. & privilegia viri, quibus gauderet si honeste viveret, n. 17.
- 18 Vidua luxuriosa tenetur restituere heredibus mariti bona que maritus ei reliquit si honeste viveret.
- 18 Luxuriosa vidua an perdat facultatem testandi sibi a marito concessam.
- 19 Singularibus rebus probatur mulierem impudicè vivere ubi, & an requiratur quod palam impudica sit.
- 20 Pater, vel mater si transiunt ad secunda vota, an perdant facultatem substituendi filio furioso vel mente capto exemplariter.
- 21 Legata bona a priori viro tenetur uxor legataria transiens ad secundas nuptias reservare filiis primi matrimonii nisi ut ibid. n. 23. & nisi filius non haberet, num. 25.
- 22 Intellectus ad authent. ex testamento. C. de secundis nuptiis.
- 24 Uxor transiens ad secunda vota an perdat hereditatem sibi relicta a priori marito. & n. 25. declaratur.
- 26 Uxori si relinquatur centum si vidualiter vixerit, & quinquaginta si nupserit, si nubat solum 50. habebit.
- 27 Uxor si non reddita ratione tutela nubat secundo, an perdat lucra prioris viri.
- 27 Uxor nubens secundo perdit omnia bona ex legis dispositione provenientia excepta sua parte lucrorum constante matrimonio acquisitionum, & sic perdit bona habita a filio premortui primi matrimonii, sive mortuus sit ante, vel post contractas secundas nuptias & 28.
- 29 Maritus itidem perdit si transiit ad secundas nuptias sicut uxor transiens, etiam si vigore statuti ad eam perveniant, ut ibid. & sicut num. 30. perdat legatum ab uxore factum, ut in uxore supra dicimus, num. 61. 27. & 28. ubi declaratur.
- 31 Filius heres universalis patris aut matris non vindicabit rem alienatam a parte, qua erat ipsorum filiorum, ubi ampliatum etiam quoad legitimam, nisi, ut ibi, vel nisi, ut ibi num. 32. vel nisi ut num. 33.
- 35 Pater & mater si ex bonis filiorum primi matrimonii aliquid habuerunt titulo hereditatis ad intestato dictis bonis uti possunt usufructu eorum per totum tempus vite sue, etiam si ad sint alii filii dicti primi matrimonii etiam uxori & velati.
- 36 Pater & mater secundo nubentes de consensu filiorum primi matrimonii non privantur proprietate bonorum ab eis habitorum neque reservare ea aliis primi matrimonii filiis, ubi an omnium filiorum consensus requiratur, & an tacitus consensus sufficiat, ubi cum n. 37.

- ampliatum.
- 38 Mater minor deveniens ad secundas nuptias an succedat pleno jure.
 - 39 Mater nubens secundo si instituitur hæres a filio, pleno jure succedit.
 - 40 Mater nubens secundo, an succedat pleno jure filio post pubertatem morienti.
 - 41 Impubes dicitur decedere ab intestato.
 - 42 Mater non tenetur reservare filiis primi matrimonii bona donata durante illo primo matrimonio, etiam si viri contemplatione donetur.
 - 43 Mater binubens pleno jure succedit filio morienti primi matrimonii bonis tali filio ab aliis quam patre provenientibus.
 - 44 Mater binubens an perdat ornamenta jussa tradi.
 - 45 Morientibus omnibus aliis filiis matrimonii, conjux superstes pleno jure succedit etiam si secundo nubat.
 - 46 Mulier si de licentia Principis nubat secundo, succedit pleno jure filiis primi matrimonii.
 - 47 In acquisitione titulo lucrativo procedant ista de reservatione bonorum, sicut si titulo oneroso.
 - 48 Pater, aut mater binubens an teneantur prestare cautionem de reservando bona adventitia filiis primi matrimonii.
 - 49 Usufructuarius tenetur prestare cautionem de utendo & fruendo arbitrio boni viri, neque potest restator hanc sibi cautionem remittere, & num. seq.
 - 50 Bona parentis bimbi obligata sunt tacite pro restitutione bonorum filiorum primi matrimonii.
 - 51 Bona alienata per parentem ex bonis filiorum possunt per ipsos filios revendicari.
 - 52 Inventarium pater non tenetur facere de bonis filiorum, nisi dilapidator eorum sit, saltem quoad bonorum descriptionem, ut ibid. & n. 53. quid in matre.
 - 53 Testator si prohibeat fieri inventarium bonorum adhuc tamen tunc debet fieri quaedam bonorum descriptio.
 - 53 Plura in quibus mater est peioris conditionis quam pater remissive.
 - 54 Mulieres diligunt viros etiam ultra filios.
 - 54 Filius an in vita patris alienantis bona sua possit ea revendicare, remissive.
 - 55 Si mater, dum vidua esset, heredavit unum ex filiis primi matrimonii aliis ejusdem matrimonii filiis relicta: post autem alius ex superstitibus filiis mortuus est, an ex parte illius secundi filii heredabit proprietatem, dubitatur.
 - 56 In usufructu succedunt parentes bimbi filio primi matrimonii aliis filiis ejusdem matrimonii superstitibus ubi & de fructibus pendentibus idem dicit. Secus vero si non contraxerint secundas nuptias, nam tunc pleno jure succedunt.
 - 57 Parentes in vita dotaverunt filiam communem, & hæc sine filiis mortua est mortua jam matre, & pater binubis melioravit unum ex filiis sive primi sive secundi matrimonii, an deducatur melioratio ex parte illa habita ab hæc filia.
 - 58 Filiis primi matrimonii decedentibus cum descend-

cedentibus, an dicta reservatio bonorum dictorum filiorum primi matrimonii sit servanda.

Ibi, En todos los casos. Desumpta fuit à l. famina. C. de secundis nupt. l. mater. C. ad Ter. l. 2. C. de ind. vid. toll. Sed an donationem factam à viro ignobili, vel sene uxori nobili vel juveni in præmium nobilitatis vel virginitatis amissa, tenebitur hæc uxor donataria ꝑ secundo nubens reservare filiis primi illius matrimonii, & in specie Cov. dicta. 2. parte. c. 3. §. 3. num. 3. tangit, & tenet quod non tenetur, quia est donatio remuneratoria in præmium amissæ virginitatis vel nobilitatis, & Rip. in l. famina. n. 44 C. de secund. nup. & Palac. Rub. in rubr. §. 50. n. 35. & Didac. Perez. lib. 4. ord. colom. 1378. ad fin. in impressione antiqua & quamvis dici possit hoc habuisse uxorem hanc titulo lucrativo & non oneroso, ex dictis per Palac. Rub. in d. Rub. §. 31. n. 5. id verum esset in eo quod talis donatio excederet merita, & præmium nobilitatis & virginitatis amissæ, ex dictis per eund. Palac. Rub. ubi supra §. 32. maxime num. 5. ad fin. & qui sunt in casu ꝑ ubi reservatio nostri tex. facienda est referet Cifuentes hic ultra alios Doctores, & patre ad secundas nuptias transeunte, apud quem sit ꝑ filius educandus, vide Cart. Jun. consilio 94. num. 2. volumine 2.

habeat maritus unde eas solvat, que quidem sublimitatio non utiqueaque placet, prout alibi forsan dicemus, vel nisi confirmetur morte alienatio, secundum Suarez ubi supra quem vide, & in versis. circa hoc. querit ipse Suarez; an unum ex filiis possit meliorare in archis, ꝑ de quo vide per Tellum l. 19. Tauri. num. 12. & in l. 4. Tauri num. 17. & Covar. 2. p. 4. lib. c. 9. numero 7. & per eund. Suarez. l. quoniam in prioribus limitatione. 10. legis Regia numero 1. pag. 170. & Pelaez, de majoratibus. 1. parte. questio 54. per totam. Sed si mulier hæc filios non habet ipsa lucratur eas, secundum castillo. l. 15. Tauri. num. 3. Alio etiam modo Anton. Gomez hic ampliat legem nostram, ut scilicet procedat in donatione propter nuptias. ꝑ Sexto ordinatim procedendo ampliat lex nostra, ut procedat etiam respectu avi, vel avie, vel aliorum ascendentium ꝑ ad secundas nuptias transeuntium respectu nepotum & bonorum à parentibus nepotum, vel ab aliquibus ex nepotibus primis habitorum, secundum glof. fin. in dicta. l. 26. & Castillo. l. 15. Tauri verbo, las, & ibi Tell. & idem Tell. l. 6. Tauri. numero 20. ubi & de quibus bonis intelligitur hæc ampliatio, & latius declarant, Matienço, in l. precedente, in glof. 2. num. 45. quem post hæc vidi. Septimo ampliatis legem nostram ad mulierem viduam luxuriose viventem, que & ad hæc reservationem tenetur, hæc enim vidua luxuriosa non solum incurrit penas viduæ secundo nubentis post annum luctus, verum & illas, quas incurrit intra annum luctus, si adsumt filii primi matrimonii, ꝑ secundum Joann. Nic. in dicta l. generaliter num. 15. hæc testantem communem opinionem, & Villalobos in arario mille comm. opin. litera B. num. 31. & litera M. num. 244. & Tellus in dicta l. 6. Tauri. num. 21. ad fin. quicquid in contrarium voluerit Anton. Gomez l. 14. Tauri. num. 16. quem reprobat Tellus ubi supra, qui & in hoc distinguit: communis tamen sequenda est, imo & quod plus est quod perdit vidua luxuriosa medietatem lucrorum constante ꝑ matrimonio acquisitorum, & applicat hæredibus mariti, secundum text. in l. 5. tit. 9. infra isto lib. quam & alia referendo allegat Auiles in premio, cap. prat. n. 39. cum sequentibus, & Villalobos in arario suo litera B. n. 31. & Molina de de primog. Hispan. lib. 1. c. 9. n. 49. usque ad 55. Sed an perdat dotem suam vidua luxuriosa, ꝑ tradunt latè Doctores hinc inde, ut licet videre ex Covar. in 4. parte. 2. c. 7. §. 6. n. 10. cum 2. sequentibus & Clarus lib. 5. prat. crim. §. suprum, versis. sed nunquid, & latissime per Octavian. in decisione Piedmontana. 77. & per Roland. Valle consil. 86. volumine. 2. & Minch. contror. usque seq. c. 8. num. 13. & Molin. ubi supra, qui omnes concludunt esse magis communem opinionem non perdere dotem, & in practica sic receptum videmus indistincte sive intra annum luctus luxurietur, sive eo elapso, quicquid, unum tempus ab alio differre sic concordando opiniones, velut Roland. ubi supra, & Sebastianus Medicis in prat. mors omnia solvit. 3. parte. n. 108. Sed rejicienda est hæc concordia, & indistinctè communior opinio in judicando & consulendo sequenda, prout post hæc vidi Molinam ubi supra, numero 55. eam & aliam rejicientem, Sicut

& perdit tutelam vel curam filiorum vidua luxuriosa sive intra annum luctus ꝑ luxurietur sive post, secundum Jacob. de Bello Visa in autentica de res. & ex qua parit. in 11. mens. §. fin. & alios citatos per Joan. à Garzonibus, in autentica, eisdem panis. num. 23. C. de secund. nup. relatum per Didac. Perez. l. fin. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 51. colom. 1. ad fin. & Aviles ubi supra, & Molina in dicto num. 49. cum sequentibus aliquibus, & Ant. Gom. l. 14. Tauri. num. 13. ubi inquit interdiciendam est administrationem bonorum: & num. 14. inquit non esse idem in viro, ꝑ prout & tenet Medicis ubi supra, num. 106. ubi & ipsi referunt alia, que perdit vidua luxuriosa, imo & quod plus est, quod & bona acquisita ex successione filii præmorum primi matrimonii amittit vidua hæc luxuriose vivens, ꝑ secundum Castillo. l. 15. Tauri. n. 16. communis secundum Tell. l. 6. Tauri. n. 21. ad fin. quod intellige si ante pubertatem filius decedat, secus si post, ut & in hæc glof. iterum dicemus & in l. 9. verbo siendo & tradit Menesius, l. fidei commissum, num. 9. C. de fideicom. Perdit itidem vidua hæc privilegia viro suo concessa quibus gauderet si honeste viveret, ꝑ quod omnes tenete allicit Horocius in l. cum quedam puella. num. 10. colom. 544. ff. de jur. omnium judic. & Clarus ubi supra, dicto verbo suprum, num. 7. bonaque, que maritus uxori reliquit, si honeste vixerit, si luxuriose vivat, tenetur vidua hæc in conscientia restituere ꝑ hæredibus mariti, secundum Navar. in c. 28. addit. ad c. 23. numero 67. fol. mihi 53. Sed an perdat facultatem restandi per matum datam tempore mortis, mariti, vide Cifuentes l. 31. Tauri, numero 4. vai Tellus num. fin. ad eum se remittit, & notandum est quod per testes ꝑ singulares probari potest, quod mulier inhoneste vivit, secundum Sylvam nuptialem lib. 2. num. 46. Neque requiritur quod palam impudica sit, sed satis esse si occulte etiam luxurietur secundum Anton. Lara, in l. si quis à liberis. §. si quis ex his num. 145. cum seq. ff. de lib. ag. fol. 125. contra Pineolum relatum ibi aliud dicentem, dum tamen non uno tantum stupro torum violaverit, sed amplius quam uno, ut voluit Costa. c. si pater, 1. parte. verbo, legavit. n. 38. & 39. pag. 96. sic declarando legem nostram. & Matienço l. 5. in glof. 8. num. 5. & 7. titulo 9. infra isto lib. Sed an per transitum ad secunda vota, (ut ad instituta redeamus) perdat pater vel mater facultatem substituendi exemplariter filio furioso vel mente capto primi matrimonii, ꝑ vide Boher, decisione. 188. & Anton. Gomez tom. 1. c. 6. num. 9. Ampliat & octavo conclusio nostri text. quod in tantum mater secundo nubens tenetur filiis primi matrimonii reservare bona que à primo marito obvenuerunt, quod quamvis ei reinquatur aliquid per viam legati per maritum primum, adhuc illa per transitum ad secunda vota tenetur filiis primi matrimonii reservare, ꝑ ex text. in dicta l. famina, in principio, & in auth. de nuptiis. §. si vero spectet. & probatur ex text. nostro ibi, solo que eviere del primero marido, & l. hæc eduali. §. his illud. C. de secund. nup. & tenet Oldradus consil. 33. & id nihil proflus dubitationis habet, secundum Corraf. lib. 3. Miscellan. c. 1. num. 5. Sed poterit ali-

quis (prout hic advertit Cifuentes columna penultima) cum debita instantia dicere, que videtur hoc contra text. in autentica ex testament. C. de secund. nupt. ubi probatur quod illud quod mater consequitur, ut extranea non tenetur filiis reservare, sed in casu nostro capit uxor legatum ut extranea, cum debeat legatum hoc deduci de quinto bonorum, de quo poterat pater & sic maritus disponere etiam inter extraneos, ut l. 28. Taur. ergo. Ad quod tamen ipse Cifuentes breviter responderi posse inquit, quod illa jura loquuntur in testamento filiorum ꝑ respectu matris, nos vero loquimur in legato à marito relicto sed & adhuc ipse Cifuentes instat contra hoc dicendo quod non videtur bene dictum, neque satisfactum ad id quod dicitur, quod capit tanquam extranea, & sic quod dicta lex famina, in prin. sit correctæ, sed cum hoc dicere sit refugium miserorum, ipse Cifuentes respondit quod vera solutio est, quod iste est casus specialis, in quo mater est deterioris conditionis quam extraneus, & potest delimi ratio specialitatis, ex injuria quam primo marito facit per transitum ad secunda vota, vel verius ergo dico ex injuria & præjudicio filii primi matrimonii resultantibus, & tradit Anton. Gom. hic vel verius forsan potest esse ratio, favor filiorum primi matrimonii, quorum respectu maritus legatum illud uxori fecit, putans cum ipsis primis liberis ipsam vituram, & secundas non appetituram nuptias, & ut in memoriam legati ei relicti affectionem primi mariti, & recordationem habere, quas si sciret in vita maritus uxorem suam non habituram, non ei relinqueret legatum: cumque legem hoc considerasse censendum sit, nullus est enim amor qui vincat paternum erga filios, merito quod quantumvis uxor legatum hoc capiat tanquam quelibet extranea caperet si ei relinqueretur, quod amittit uxor illud reservando illud filiis primi matrimonii per secunda vota nuptiarum contractionem, & hæc mihi vera videtur ratio, nam bene facientibus benefacere ad antidota obligamur; sed si legatum relinqueret maritus uxori in remunerationem servitorum, non perdet quoad proprietatem ꝑ neque usufructum illud per transitum ad secunda vota, secundum Gram. consil. civil. 153. relatum & secutum per Grabr. in dicto tit. de secund. nupt. colom. 1. n. 5. quod intelligo quoad illud quod est remuneratorium servitorum, secus quoad illud quod est gratuitum respectu servitorum. Sed an hæreditatem à marito relictam uxori suæ perdat uxor ipsa per transitum ad secundas nuptias, * vide optimam decisionem. 186. Boherii, & Anton. Gabriel. dicto tit. de secundis nuptiis, conclusione. 1. numero 16. & inquit Boher. ubi supra. numer. 3. uxorem hæreditatem vel legatum à marito relictum non perdere, etiam si transeat ad secundas nuptias, ꝑ quoties nullum filium ex primo marito haberet, prout & infra hæc lege dicemus, vel quotiescumque maritus centum reliquit uxori si vidualiter vixerit, & quinquaginta si nupserit, nam tunc cum cesset dicta præsumptio, & constet de voluntate contraria testatoris volentis quinquaginta habere si nupserit: illa 50. habebit, si nuptias & secundas contraxerit, secundum Sylvam Nupt. verbo diviti non est nubendum. num.

fol. 74. in antiquis, ubi & num. 76. limitat regulam legis nostrae, prout & infra videbimus, Et an, si non reddita ratione turela nebat secundo Boher. *decisione* 201. numero 1. Nono ampliatu nostrae legis conclusio, quod etiam bona provenientia ex successione filiorum tenetur mater reservare filiis primi matrimonii, ex text. *hic*: imo & generaliter omnia bona ex legis dispositione provenientia, prater lucra constante matrimonio acquisita, tenetur reservare, ut in l. *supra proxima*, diximus, de quo per Cifuentes *hic sub l. 15. Tauri*, n. 2. rejecta ejus distinctione in quantum distinguit, an filius moriatur ante vel post transitum ad secunda vota, et nam indistincte habet locum nostra ampliatio, secundum text. in l. *mater*, C. ad Tertul. & in authentica ex testamento. C. de secundis nuptiis, declarat Bart. & Ana. & alii plures relati per Anton. Gabriel. *ubi supra*, *conclusionem*, 3. n. 6. & Cepola *consil. civili*, 58. num. 19. & Asslic. *optimi decisio*. Neapol. 75. num. 3. cum sequentibus, & facit text. noiter hic generaliter loquens: & vide Tell. *etiam in l. 6. Tauri*, num. 17. *conclusionem*. 2. Ampliatu decimo nostra conclusio, ut idem sit in marito ad secundas nuptias transiente et si sicut in uxore, ex text. nostro in *presenti*, & ut advertit Tellus *hic*, dispositio haec etiam jure civili procedebat ex Bald. & aliis per ipsum allegatis, & ex Decio, *consil.* 230. aut. 270. & Cepola *consil. civili*, 58. num. 19. & Durand. *de arte testandi tit. 6. causa* 18. ubi hanc communem dicit, & Tiraquel. *l. boves*, §. *hoc sermone de ver. sig. in principio*, num. 157. Bart. *dicta l. femina*, & in l. *de emancipatis*, C. de legiti. hered. & communem etiam dicunt Joan. Nico. *l. generaliter*, num. 8. C. de secund. nupt. Ripa. *dicta l. femina*, §. *illud*, n. 1. etiam vigore statuti ad eum perveniant, secundum Joan. Nic. *ubi supra*, n. 38. & Ripam. *ubi supra* num. 47. hanc etiam communem dicentem, teste Villalobos in *arario sua litera B. n. 35*, §. 42. ubi text. nostrum pro hoc allegat, ex quibus ipsemet Joan. Nic. *ubi supra*, num. 9. relatus per Villalobos *ubi supra*, num. 43. inquit communem esse quod pater succedens unum ex filiis primi matrimonii tenetur reservare proprietatem aliis filiis illiusmet primi matrimonii, & sic perdet etiam maritus secundum nubens proprietatem legati sibi ab uxore facti, et sicut diximus supra mulierem perdere, & hanc etiam dixit communem Cifuentes *hic sub l. 15. Tauri. column. fin. in principio*. Et tamen notandum quod si mater, aut pater alienet bona ista, quae filius primi matrimonii tenetur reservare, & filius superstes instituitur a patre vel a matre haeres universalis, cum teneatur de evizione, non vendicabit rem et illam alienatam, secundum Joan. Nic. in *dicta l. generaliter* num. 33. *communem dicentem*, & probatur ex l. 24. tit. 13. part. 5. quod & ibi ipse Joan. Nic. in n. 52. ampliat etiam quoad legitimam, & communem eam dicit quod tamen intelligo verum quando pater teneatur ad evizione illius alienationis secus vero alias, quia tunc & potest, contra factum patris venire quamvis ejus haeres sit, prout communem testatur Joan. Nic. *dicta num. 33*: ex Bart. Paul. Angel. & Corn. *l. fin. §. in computatione*, & in l. *cum a matre*, C. de rei

vend. quae contrarie videbantur. Imo etiam si paterteneatur de evizione in casu quo filius haeres possit venire contra alienationem, non tenebitur filius haeres ejus nisi in quantum vires hereditatis patiuntur, detracta falcidia de legatis, si cum beneficio inventarii et hereditatem accepit, secundum textum, & *glos. in dicta l. cum a matre*, & Suarez l. *quoniam*, 7. *ampliacione n. 7. pag. 39. C. de inoffic. testam. & glos. entoces, in eadem l. 24. & Roland. Valle, in consil. 73. num. 1. 2. & 3. volum. 2. & glos. l. 24. r. 13. part. 5. verbo, entoces*. Est tamen verum quod si pater non alienaret fundum filii adventitium per contractum onerosum, sed per lucrativum, ut puta per donationem, tunc etiam filius sit haeres patris poterit illud et vendicare secundum Gom. Leon. in *centuria*, *informatio. jur. loco*, 75. Dum tamen ibidem pater in donatione non se obligasset ad evizione, idemque esset si pater alienaret rem majoratam, nam tunc etiam filius haeres esset patris possit venire et contra alienationem, secundum Burg. de Paz *consil.* 2. num. 32. cum pluribus sequentibus, & novissime post haec Matienzo *l. 7. tit. 11. glos. 1. num. 72. infra isto lib. 5* & de dictis vide etiam Boher. *decisione*, 23. Uterius ante quoad limitationes nostrae legis deveniamus est advertendum & notandum quod usufructus bonorum per mortem filii vel filiae primi matrimonii patri vel matri acquisitus ita residet in persona patris vel matris ad secundas nuptias transiente, quod etiam filius vel filia superstes primi matrimonii matrimonio contrahant de presenti et velentur, quia velatione exeunt patris potestatem et possunt adventitia petere a patre, non poterunt usufructum et hunc horum bonorum per mortem filii alterius primi matrimonii acquisitum a patre avellere, sed eo potius per totum tempus vitae suae pater gaudebit, & mortuo patre & non antea consolidabitur cum proprietate: tum quia usufructus hic non provenit ex bonis adventitiis, de quibus loquitur lex illa 47. Tauri, ut patet ex l. 5. tit. 15. part. 4. tum etiam quia l. haec, 5. inquit patrem eo usufructu per totum tempus vitae suae fruiturum: item & quia lex illa 47. & 48. non loquitur de iis bonis quae pater heredavit a filiis, sed de adventitiis non hereditatis ab aliquo ex filiis, cogita, quia est nova punctuatio. Aliis modis poteris ampliare conclusionem nostri text. ex dictis per Anton. Gabriel. in *dicto titulo de secundis nuptiis per totum*, & ex Villalobos in *suo arario litera B. num. 41. 44. & 45*. & ex Doctoribus in locis ordinariis, maxime ex Joan. à Garronibus in *dict. titulo de secundis nuptiis*. Quae conclusio nostrae legis sic ampliata limitatur primo, ut non procedat quocumque mater vel pater secundas nuptias contraheret de consensu filiorum primi matrimonii, et de quorum successione tractatur, quia tunc tam in proprietate quam in usufructu succedent parentes et secundo contrahentes, secundum Cifuent. *hic limitatione*, 1. ex *glos. notab. in authentico de non eligend. secund. nubent. in principio verbo, copulatur*, & Didac. Perez *hic*, qui dicit omnium filiorum consensum requiri, & Corral. in *lib. 3. miscelanea*, c. 1. numero fin. & Anton. Gabriel. in *lib. commun. opin. lib. 3. de secundis nuptiis conclusionem*, 1. num. 34. & Meneles plures allegans in l.

cons. donationis, num. 5. C. de transactio. pag. 195. ubi inquit tacitum consensum sufficere filiorum, ut & probat Pacilius *consil.* 29. num. 84. cum sequentibus vol. 3. quod indistincte verum non habeatur per consentiente, ut per Doctores in l. *dotis. ff. solut. matr. & in Regula, qui tacet. de reg. jur. in 6. praesertim data majorum reverentia*, prout patri debita, quis enim filius, praesertim puer & impubes, patri reclamabit? & sic expressum consensum requiri inquit Boher. *decisione*, 85. num. 20. ubi hanc & alias limitationes annexit, nisi, secundum eum ibi, filii tacitum consensum facto aliquo demonstrarent, pura si dum fieret divisio inter matrem & filios primi matrimonii nuptiis jam contractis (secundis intelligo) renuntiarent filii omnibus aliis bonis generaliter & specialiter, nam & generalis sola non sufficeret, secundum Boher. *ibi*, num. 24. aliter enim secundum Boher. *ibi* mon. 23. simplex tacitus consensus nihil efficeret, nisi expresse pacto dotis approbaret, secundum Molinam relatum per Baecam de non meliorand. *si libris*, c. 10. num. 58. & 68. ubi num. 55. plures retulit tenentes idem quod Cifuent. veruntamen debet declarari ut dictum est, scilicet, quod tunc tacitus consensus sufficiat quoties facto aliquo demonstratus est, non vero alias, & sic intelligo etiam dicta per Menoch. *consilio*, 155. num. 13. cum sequentibus aliquibus, volumine. 2. quod & adhuc durum est, ut post haec vidi optime animadvertum per Don Franciscum Sarmiento, in *lib. 1. selectarum interpret. c. 4. per totum*, & haec prima limitatio ampliatur, quod quamvis tantum de consensu & licentia primi mariti mulier contrahat secundo, vel maritus ipse de licentia uxoris adhuc non priverit successione filiorum, sed in proprietate & usufructu in bonis filii vel filiae mortuae succedant, etiam si alii filii vel filiae extent talis primi matrimonii, et secundum Cifuent. *hic* & Corral. *lib. 3. miscel. c. 1. num. 12*. ubi hanc testatur communem opinionem, & Ripam in *dicta l. femina* n. 19. & Dec. in c. *Ecclesia sancta Maria*, num. 23. de *constit. & Anton. Gabr. lib. 3. commun. opin. conclusionem*, 3. n. 35. & Villalobos in *arario suo, litera B. num. 37*. & tenent alii relati per Menel. *ubi supra*. Ex quo deducitur secunda limitatio ad nostrum text. ut sufficiat licentia & consensus primi mariti, licet Coras. *ubi supra*, & consensum filiorum tunc requiratur, & non oblique ratione licet communis servanda sit, quam & tenet Parisius in *d. consilio* 19. num. 83. volumine 3. Tertia erit limitatio nostrae conclusionis, ut non procedat in matre minore, 25. annotum, quae propter minorem aetatem succedit pleno jure, et secundum Cifuentem *hic limitatione*, 3. etiam si devenierit intra annum luctus ad aetatem perfectam, prout communem testatur Jason. in *l. minoribus in fin. ff. de iis quibus, ut indign. & Boher. decisio*, 185. quem referendo sequitur Anton. Gabriel. *ubi supra, conclusionem*, 1. num. 47. Sed hanc limitationem non immerito improbat Cifuent. *hic* eo quod *glos. l. 2. C. si adversus desic. in qua dicit* Doctores se fundant ad tenendam hanc limitationem loquitur in casu in quo mater minor non petiit tutorem filio intra annum, & ratio differentiae est, quia cum mater non petiit tutorem, deliquit in omitendo, & sic excusatur à *Arredo* in *Receptionem*. Tom. III.

culpa, cum vero deliquit in faciendo, ut in nubendo non excusatur, & sic differunt ii casus, tu tamen latius cogitabis. Quoad fallit conclusio nostra quocumque mater instituit haeres à filio non adhibita differentia et contraxerit ne matrimonium ante vel post mortem filii ex textu in authentica ex testamento. C. de secundis nuptiis, tenet Anton. Gabriel. alios referens & communem dicens in d. *tit. de secund. nupt. conclusionem*, 3. num. 19. & 26. & Cifuent. *hic columna antepen. in fine versiculo, tertio casu*, & Anton. Comez, num. 2. & Castillo. *columna*, 1. *hic*, & Boher. *decisione*, 191. per totam, & Tell. *l. 6. Tauri*, num. 17. & Villalobos in *d. arario litera B. num. 37*. Quid limitatur nostra conclusio, ut procedat quando filius aliquis vel filia primi matrimonii moritur ante pupillarem aetatem, secus si post, quia tunc et in proprietate & usufructu ejus hereditatem acquirit pater vel mater secundo nubens, secundum Cifuent. *hic limitatione*, 4. quem sequitur Villalobos *ubi supra, num. 34*. Sed ipse Cifuent. *ubi supra*, jure optimo tenet contra istam limitationem, quia nullo jure fundari potest, imo per legem nostram, & similes generaliter disponentes destruit dicta distinctio, & quia ex dicta authentica, ex testamento & ex doctoribus in hac materia loquentibus praesupponitur quadam maxima, scilicet, filium vel filiam primi matrimonii esse mortuum vel mortuam ab intestato, nam si cum testamento morentur & matri hereditatem vel legatum relinquerent, omnes ipsi Doctores asserunt succedere tunc matrem vel patrem in proprietate & usufructu bonorum eis per talem filium non relictorum, ergo praesupponitur, & decipiunt, quod filius vel filia sint habiles ad testandum, & ante pubertatem testari non possunt secundum legem 5. Tauri, & ex contrario colligitur quod si testamentum non fecerit mater vel pater secundo nubentes non succedant, nisi tamen in usufructu, ergo distinctio, moriatur ne filius vel filia intra vel post pupillarem aetatem falsa est, & Doctores eam facientes sibi ipsi contrarii, & quia aliter superflua & de nihilo serviet Doctorum opinio & limitatio, quod ex testamento talis filii vel filiae, parentes secundo nubentes succederent in relictis in proprietate & usufructu, nullaque congrua ratio dari potest in uno casu vel in alio, decedat ne ante vel post pupertatem, tu latius cogitabis, quia licet impuber dicatur ab intestato decedere et ut per Matienzo *l. 5. glos. 1. num. 22. cum sequentibus, tit. 8. isto lib. 5*. tamen generalitas nostrae legis & similitium viget multum contra istam limitationem quintam, & hoc verius dicit Cifuent. *l. 5. Tauri. in d. 4. limitatione* optime inquit quod Paul. in contrarium allegatus loquitur, cum mater luxuriatur, prout & loquitur Villalobos, *dicto num. 34*. & hoc verius credo cum Cifuent. Sexto limitabis nostram legem ut non procedat in donationibus factis matri convolanti ad secundas nuptias per extaneum aliquem durante primo matrimonio, bona enim talis donationis non tenetur mater haec reservare filiis primi matrimonii, et prout communem testatur Ripa in *dicta l. femina*, num. 55. etiam si talis donatio matri facta fuerit viri primi contemplatione concessa, secundum Dec. in *dicto c. Ecclesia sancta Maria*